

p.s. Pokreni solidarnost!

EUROPSKO IZDANJE

Obrazovanje za ravnopravnost u različitosti.
Ideje za nastavu građanskog odgoja i obrazovanja.

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

SAY - Solidarity is about youth
"The voice of fraternity"

„Podrška Europske komisije za stvaranje ovog priručnika ne predstavlja potvrdu sadržaja, stajališta izražena u ovom dokumentu isključiva su odgovornost autora i ne odražavaju nužno stajalište Europske komisije te se ona za njih ne može smatrati odgovornom.“

Sadržaj

01	EUROPSKI PROJEKT: SOLIDARITY IS ABOUT YOUTH (SAY)	5
	Uvodnik: SAY (Solidarity is About Youth), Europska verzija "let's play the fraternity card"	6
	Ukratko o projektu	8
	Koraci u provođenju aktivnosti	9
	Slanje razglednica u Europi	11
	Šest tema u središtu izdanja 2025	12
	Obrazovanje za jednakost u raznolikosti i protiv predrasuda	18
02	TEORIJA U PRAKSI	19
	Fotografije	20
	Što je čitanje slika?	26
	Elementi analize fotografija	27
	Primjer radionice analize fotografije za predškolski uzrast	33
	Primjer radionice analize fotografije za učenike_će osnovnih škola	35
	Primjer radionice analize fotografije za učenike_će srednjih škola	37
	Primjer radionice fotografije	39
	Novost u 2025. godini: Foto-natječaj	41
	Što je radionica pisanja?	42
	Tri primjera radionica pisanja	45
	Radionice pisanja	55
03	DODATNI RESURSI ZA RAD	56
	Promocija p.s. aktivnosti	57
	Leksikon	58

**EUROPSKI
PROJEKT:
SOLIDARITY
IS ABOUT
YOUTH (SAY)**

Europski projekt: Solidarity is about Youth (SAY)

Uvodnik: SAY (Solidarity is About Youth), Europska verzija "let's play the fraternity card"

Erasmus+ projekt SAY "Solidarity is about Youth: the voice of fraternity" provodi se u Francuskoj, Španjolskoj, Poljskoj, Hrvatskoj, Italiji i Sloveniji. Izvorno ga je 2002. godine u Francuskoj osmislila organizacija la Ligue de l'enseignement i od tada se svake godine provodi u Francuskoj kao obrazovni odgovor za borbu protiv porasta rasizma i isključivosti. Projekt naglašava važnost suživota različitih ideja, religija, rasa, statusnih grupa... kroz jednostavnu aktivnost za učenike_ce koja se sastoji od slanja poruka solidarnosti nasumično odabranim ljudima u njihovim zajednicama, nalik na ideju 'poruke u boci'.

Učenici_e se osposobljavaju za kritičko mišljenje i analizu fotografija prije nego što napišu svoje poruke solidarnosti. Primatelji_ce razglednica pozivaju se da podijele svoj odgovor organizacijama koordinatorima - La Ligue de l'enseignement u Francuskoj, Centru za mirovne studije u Hrvatskoj, Foundation Cives u Španjolskoj, ARCI u Italiji, Humanitasu u Sloveniji i School with Class Foundation u Poljskoj.

Partneri

Cives

Cives Foundation je neprofitna organizacija koju su osnovali građani predani obrazovanju kao temeljnom stupu demokratskih društava s ciljem promicanja etičko-građanskog obrazovanja temeljenog na demokratskim vrijednostima, ljudskim pravima, poštovanju i solidarnosti. To postižu kroz osposobljavanja nastavnika za obrazovanje za demokratsko građanstvo i ljudska prava te promicanje europskog građanstva putem inicijativa kojima je cilj približiti građane institucijama EU-a i doprinijeti konsolidaciji participativne demokracije.

ligaeducacion.org/tag/fundacion-cives

www.facebook.com/Ligaeducacion

Humanitas

Humanitas – Centar za globalno učenje i suradnju nevladina je organizacija osnovana 2000. godine s misijom podizanja svijesti o globalnim izazovima te poticanja društvene uključenosti i odgovornosti. Provodi globalno obrazovanje i interkulturalne radionice koje se bave ljudskim pravima, predrasudama, stereotipima, govorom mržnje, diskriminacijom i migracijama u školama - za učitelje i djecu.

www.humanitas.si

www.facebook.com/humanitas.drustvo

School with Class Foundation

Od 2002. godine programi organizacije Škola i klasa podupiru razvoj kompetencija 21. stoljeća i pomažu mladima da postanu aktivni i svjesni građani. Organizacija pomaže školama da postanu prijateljska i otvorena okruženja koja podržavaju različitost, rade na rješavanju društvenih problema i u kojima se svi odnosi temelje na međusobnom povjerenju i poštovanju.

www.szkolazklasa.org.pl/about-us

www.facebook.com/fundacjaszkolazklasa

Arci

Arci APS je talijanska organizacija osnovana 1957. godine i danas je prisutna u cijeloj Italiji, s približno milijun članova, 17 regionalnih odbora, 115 lokalnih odbora te 4400 rekreacijskih i kulturnih klubova. Pristup ARCI-ja kombinira "Kulturu" s "Društvom" kako bi se provele inkluzivne i interkulturalne društvene akcije usmjerene na sve građane, bilo da su Talijani ili stranci, migranti ili izbjeglice, s posebnom pozornošću na one u nepovoljnom položaju. U posljednjih 7 godina Arci je realizirao značajan broj edukativnih aktivnosti unutar škola za jačanje društvenih kompetencija mladih. Nit vodilja ovih aktivnosti u kojima sudjeluju učenici škola je odgoj novih generacija za poštivanje različitosti i borbu protiv diskriminacije dekonstrukcijom stereotipa i razbijanjem uvjerenja uvjetovanih neznanjem i strahom.

www.arci.it

www.facebook.com/lscrivitaliaArci

Centar za mirovne studije

Centar za mirovne studije je organizacija civilnog društva koja štiti ljudska prava i teži društvenim promjenama temeljenim na vrijednostima demokracije, antifašizma, nenasilja, izgradnje mira, solidarnosti i jednakosti, koristeći aktivizam, obrazovanje, istraživanje, zagovaranje i izravnu potporu. Vizija CMS-a je solidarno, otvoreno i nenasilno društvo čije institucije omogućuju mir, socijalnu sigurnost, političku i ekonomsku jednakost te slobodu svih ljudi.

www.cms.hr

<https://www.facebook.com/CentarzaMirovneStudije>

Ligue de l'enseignement

La Ligue de l'enseignement jedna je od najvećih francuskih organizacija u neformalnom obrazovanju. Osnovana 1866. godine, cilj joj je jamčiti pristup obrazovanju svima, bez obzira na njihovu dob, socijalno i etničko podrijetlo. Promiče sekularno društvo, solidarnost među građanima i aktivno građanstvo. 102 departmanska saveza La Ligue de l'enseignement i njihovih 30000 organizacija članica pružaju obrazovne, kulturne i društvene aktivnosti djeci, mladima i odraslima, kao i slobodno vrijeme i sport.

www.laligue.org

www.facebook.com/laliguedelenseignementnationale

Europski projekt: Solidarity is about Youth (SAY)

Ukratko o projektu

Aktivnost „p.s. Pokreni solidarnost!“ temelji se na vrlo jednostavnoj zamisli: poruka u boci.

21. ožujka svake godine, na Međunarodni dan borbe protiv rasne diskriminacije, djeca i tinejdžeri šalju razglednice nasumično odabranim osobama iz telefonskog imenika svoje lokalne zajednice.

Na svakoj od tih razglednica stoji fotografija i poruka solidarnosti osmišljena na radionici pisanja.

Primatelji se pozivaju na odgovor putem odvojive kartice koja se šalje natrag u ured koordinacijske organizacije, Centra za mirovne studije. Organizacija odgovore prosljeđuje učeniku ili učenici koja je poslala razglednicu.

Fotografije su odabrane s ciljem podizanja svijesti o različitostima u našem društvu između mladih i primatelja razglednica. Još jedan cilj je potaknuti mlade na razmišljanje o vlastitim predrasudama i pogledima na migracije, mlade, obitelj, međugeneracijske odnose i još puno toga.

Svake godine deseci tisuća razglednica šalju se nepoznatim primateljima. Time se stvara jedinstvena veza temeljena na komunikaciji i osviještenosti.

Uspjeh ove aktivnosti zasniva se na sudjelovanju nastavnika i odgojno-obrazovnih djelatnika koji žele da njihovi učenici ili skupine mladih koje nadgledaju razmatraju teme kao što su bratstvo, solidarnost i obrazovanje za ravnopravnost u različitosti.

Ovaj priručnik šalje se uz razglednice kao podrška voditeljima aktivnosti.

Ciljevi aktivnosti

Potaknuti mlade na raspravu o različitosti, diskriminaciji, nepravdi i percepciji.

Pokazati mladima kako analizirati sliku i pomoći im dešifrirati poruke skrivene u slikama kojima su svakodnevno bombardirani u suvremenome društvu.

Razvijati kritičko mišljenje i maštu sučeljavanjem ideja, mišljenja i emocija. Oni su osnovni materijal pisane, konstruirane i upućene poruke.

Provesti naučeno u praksi tako što će napisati poruku i poslati je odabranom primatelju.

Ovaj čin označava početak predanosti i može potaknuti istinsku svijest, pomažući poučavanju o vrijednostima bratstva, jednakosti, solidarnosti, pravde, poštovanja i tako dalje.

Privući pozornost primatelja porukom koja, osim originalnosti, ima za cilj pobuditi zanimanje za temu.

Navesti primatelja da odgovori dajući svoje mišljenje u obliku koji preferira. Činjenica da primljena poruka izaziva odgovor je sama po sebi pozitivan element!

Europski projekt: Solidarity is about Youth (SAY)

Koraci u provođenju aktivnosti

Pogledajte kako se projekt provodi u razredu u Francuskoj (Les Deux-Sèvres):

www.youtube.com/watch?v=et-uClnWU-c

01 | Pogledajte fotografije i popričajte o njihovom značenju

Međusobno razumijevanje bit će važna početna točka za pisanje. Budite vodič mladima kroz razmjenu njihovih stajališta, čak i onih temeljenih na predrasudama. Analiza tih stereotipa i predrasuda pomoći će u borbi protiv razumijevanja isključivo vlastitoga i odbacivanja „drugoga“.

20 | Fotografije

26 | Što je čitanje slika?

33 | Tipična radionica analize fotografija

58 | Leksikon

02 | Poigrajte se riječima

U ovoj aktivnosti fotografija služi kao poticaj za pisanje. Toliko nam toga može poslužiti kao materijal za pisanje, na primjer kako se osjećamo kad pogledamo fotografije, rasprava s vršnjacima te vlastite priče i vrijednosti. Morat ćete pomno voditi mlade kroz proces pisanja i trenutak kada se dovršena djela podijele sa skupinom. Radionica pisanja potiče maštu mladih osoba i njihovu domišljatost te im istodobno osigurava prostor za stvaranje univerzalne poruke temeljene na osobnom stajalištu svakog pojedinca. Poticaji za pisanje osmišljeni su kao pomoć sudionicima pri odabiru načina na koji žele podijeliti svoju poruku.

42 | Što je radionica pisanja?

45 | Tri primjera radionice pisanja

03 | Potražite primatelje

Učenci odabiru primatelje iz telefonskog ili internetskog imenika svojega područja.

Mrežni imenik možete pretraživati na stranici www.imenik.hr.

Važno je ne zanemariti ovaj korak jer upravo on omogućuje svakom sudioniku da zamisli osobu kojoj piše. Najvjerojatnije će ta osoba ipak ostati anonimna, ali što više mogu zamisliti o toj osobi daje sudionicima priliku da promisle o jedinstvenosti svake osobe u svojoj zajednici.

Također se mogu zamisliti i drugi načini odabira primatelja, uz očuvanje ideje anonimnosti:

- ~ Predajte razglednice u lokalnu trgovinu koja ih prihvaća i želi dati kupcima koji ih žele primiti;
- ~ Uputite čestitke "kolektivima": lokalnim vlastima, tvrtkama, udruga itd.;
- ~ Uspostavite lokalno partnerstvo s poštanskom službom za besplatnu distribuciju u poštanske sandučice.
- ~ Pošaljite razglednice europskim školama koje sudjeluju u projektu. Sve potrebne informacije možete pronaći na web stranici projekta: <https://www.fraternity-card.eu/fr/s>

Stopa odaziva

Također je važno dati mladima do znanja da njihovi primatelji možda neće odgovoriti. Rijetko kad bude više od dva ili tri odgovora po razrednom odjelu. Možete mladima objasniti da je to jako dobra stopa odaziva za ovakav tip prepiske. Kod nasumičnoga masovnog slanja dopisa stopa odgovora obično je manja od jedan posto! Svaki pojedini primatelj odlučuje o tome hoće li odgovoriti ili ne. Njihov izbor ni na koji način ne odra-

žava vrijednost same aktivnosti. Isto tako, možete naglasiti kolektivnu prirodu ovakvoga djelovanja: mnoge će primatelje razglednice dirnuti ili u njih osvijestiti problem čak i ako ne mogu odgovoriti ili jednostavno ne odgovore. Katkad primatelju treba i nekoliko mjeseci za odluku hoće li ili neće odgovoriti.

04 | Zapišite poruku na središnji dio razglednice

Jedan od ključnih načina kako doprinijeti što boljem učinku poruke jest obratiti pažnju na kakvoću napisanoga i jasnoću poruke. Ne bi smjelo biti nikakvih ograničenja u pogledu oblika same poruke koja se šalje pa je tako na ovome području sve dozvoljeno: crteži, kaligrafija, ukrasna slova, kaligrami, kolaži i tako dalje.

05 | Pošaljite razglednice

Pozivamo vas da skenirate tekstove napisane na kartama prije slanja. To će vam omogućiti da povežete bilo koji primljeni odgovor s početnom porukom. Kada savijate kartice, pazite da ih pregibate tvrdim predmetom i eventualno zalijepite rubove kako se kartica ne bi otvorila tijekom svog putovanja.

Kako bi se vodilo računa o zaštiti maloljetnika, voditelji grupa moraju provjeriti potpis mlade osobe na donjem dijelu iskaznice samo njezinim imenom. Također je bitno navesti razred i naziv škole iz koje se šalju razglednice.

Ostvarite veći utjecaj: obratite se lokalnim medijima

21. ožujka možete iskoristiti priliku za podizanje svijesti o važnosti tolerancije i solidarnosti. Izvještavanje lokalnog tiska o vašim aktivnostima pripremit će zajednicu i pojačati utjecaj na one koji dobiju razglednicu, potičući ih da odgovore. To je također prilika da se pozabavimo temom obrazovanja za jednakost u različitosti.

Korisno je poslati priopćenje za medije vašim lokalnim medijima uoči tjedna slanja razglednica. U njemu ćete najaviti kada će biti poslana i pozvati novinare da poprate aktivnosti taj dan. Djeca i mladi mogu preuzeti ove zadatke. To će im omogućiti da nauče više o ulozi tiska i medija, kao i o tome kako oni rade.

06 | Zaprimite odgovore i pregledajte rezultate

Ukoliko dođe do niske stope odaziva, to može biti tema razredne debate iz područja građanskog odgoja. Pritom je važno da svaki pojedinac ima priliku izraziti vlastite frustracije, postaviti pitanja i tako dalje.

Kako bismo mogli pratiti rezultate projekta, ljubazno vas molimo da pošaljete sljedeće informacije koordinacijskoj organizaciji u vašoj zemlji:

- ~ Uzorak najboljih poslanih tekstova (dovoljna su dva ili tri po razredu ili grupi),
- ~ Članke objavljene o aktivnostima,
- ~ Broj razglednica koje ste objavili (za statističke svrhe i mjerenje utjecaja unutar lokacije).

- ~ Izložbe
- ~ Javne rasprave
- ~ Publikacije
- ~ I tako dalje...

Također možete pogledati što se radilo u drugim partnerskim zemljama: <https://www.fraternity-card.eu>

07 | Prosljedite odgovore odgovarajućim grupama

Naravno, vraćene razglednice treba prosljediti grupama koje su napisale izvorne poruke. Posebno treba pripaziti na ono nekoliko pisama koja bi mogla biti agresivna, bilo prema djeci i njihovim porukama, bilo prema odraslima koji ih nadziru. Ove se poruke smiju prenositi, ali uz posebno upozorenje i podršku.

08 | Osvrt na aktivnosti i promocija

Osim potrebe da vodite evidenciju za sebe, kao škole i organizacije, možete koristiti cijeli proces analize, pisanja, kao i produkcije, kako biste dizajnirali mnoštvo promotivnih materijala:

Europski projekt: Solidarity is about Youth (SAY)

Slanje razglednica u Europi

Projekt Solidarity is about Youth (SAY)/p.s. Pokreni solidarnost! može biti prilika za prelaženje nacionalnih granica. Stoga je prilikom pripreme i provedbe projekta u vašoj školi dobro surađivati s kolegama_i_cama koji predaju strane jezike.

Možete se obratiti i nekoj od škola u partnerskim zemljama koja također sudjeluje u projektu. Ovo bi mogla biti prilika za razmjenu među sudionicima o aktualnostima u njihovim zemljama, zajedničkim vrijednostima, značenju poruka napisanih na drugom jeziku...

Dostupne su i adrese svih škola koje su navedene kao potencijalni primatelji razglednica. Za dodatne informacije, obratite se koordinatorima aktivnosti, Centru za mirovne studije (cms@cms.hr) koji će prosljediti vaše upite.

Informacije o školama koje sudjeluju u aktivnostima mogu se pronaći na interaktivnoj karti dostupnoj na internetskoj stranici projekta Solidarity is about Youth (SAY)

<https://fraternity-card.eu/en/schools>

Europski projekt: Solidarity is about Youth (SAY)

Šest tema u središtu izdanja 2025

U cilju poticanja sudjelovanja mladih u projektu, teme za izdanje 2025. odabrane su putem internetskog glasanja za mlade. U svakoj partnerskoj zemlji, mladi u dobi od 12 do 25 godina pozvani su da odaberu teme koje su im važne. Ukupno je zaprimljeno više od 700 glasova. Za ovogodišnje izdanje odabrano je šest tema: borba protiv diskriminacije, mentalno zdravlje i dobrobit, nejednakosti, borba protiv rasizma, rodna ravnopravnost te svjetski mir.

01 | Diskriminacija

Diskriminacija se može definirati kao nepravedno ili štetno postupanje na temelju rase, jezika, vjere, nacionalnosti, roda, seksualne orijentacije ili drugih osobnih obilježja ili statusa, koje nije objektivno i razumno opravdano. Pojavljuje se u različitim oblicima.

Prema međunarodnom i europskom pravu, 25 kriterija za diskriminaciju su: dob, spol, podrijetlo, pripadnost ili nepripadnost etničkoj skupini, narodu ili takozvanoj rasi, trudnoća, zdravstveno stanje, invaliditet, genetska obilježja, spolna orijentacija, rodni identitet, politički stavovi, sindikalne aktivnosti, filozofska stajališta, uvjerenja, pripadnost ili nepripadnost, stvarna ili pretpostavljena, određenoj religiji.

Diskriminacija se pojavljuje u različitim oblicima. Moguće je govoriti o izravnoj i neizravnoj diskriminaciji.

Izravna diskriminacija

Prema Agenciji EU-a za temeljna prava (FRA)¹, do izravne diskriminacije dolazi kada:

- ~ Se prema pojedincu postupa lošije;
- ~ U usporedbi s onim kako se postupa ili bi se postupalo s drugim osobama u sličnoj situaciji;
- ~ A razlog tomu je određeno obilježje pojedinca koje spada pod „zaštićeno obilježje“.

Primjerice: Poslodavac odbija kandidata zbog rodnog identiteta/invaliditeta/obiteljske situacije itd.

Neizravna diskriminacija

Do neizravne diskriminacije dolazi kada se naizgled neutralnim pravilom određena osoba ili skupina osoba koje dijele ista obilježja stavlja u nepovoljan položaj.

Elementi neizravne diskriminacije su sljedeći:

- ~ Neutralno pravilo, kriterij ili praksa;
- ~ Koji utječu na skupinu definiranu po „zaštićenoj osnovi“ na znatno negativniji način;
- ~ U usporedbi s drugim osobama u sličnoj situaciji.

Višestruka i višedimenzionalna diskriminacija

Danas se u većini slučajeva osobe ne diskriminiraju na temelju jednog „zaštićenog obilježja“, nego se suočavaju s diskriminacijom zbog kombinacije čimbenika, primjerice zbog dobi pridodanoj rodu i etničkom podrijetlu.

Diskriminacija u Europskoj uniji

Istraživanje Eurobarometra o diskriminaciji objavljeno je u svibnju 2019. Provedeno je u 28 država članica i njime je obuhvaćeno gotovo 28000 građana. Rezultati pokazuju sljedeće:

„Najraširenijom se smatra diskriminacija zbog pripadnosti Romima (61 %). Više od polovice ispitanika smatra da je u njihovoj zemlji raširena diskriminacija na temelju etničkog podrijetla i boje kože (59 %) ili seksualne orijentacije (53 %).“ Ostale široko rasprostranjene kategorije diskriminacije koje se spominju su: transrodna diskriminacija (48 %), diskriminacija na temelju vjere i uvjerenja (47 %) te diskriminacija zbog invaliditeta (44 %), dobi (40 %) i roda (35 %). Stavovi se znatno razlikuju u državama članicama EU-a.

Svakodnevna diskriminacija

Ovi primjeri ilustriraju oblike koje diskriminacija može poprimiti, ali ne predstavljaju iscrpan popis.

Društvene nejednakosti

Ovaj oblik diskriminacije se odnosi na nepravedno postupanje ili pristranost prema pojedincima ili skupinama zbog njihova društvenog statusa, pozadine ili položaja u društvu. Može se dogoditi u raznim područjima, kao što su pristup obrazovanju, zdravstvenoj skrbi, stanovanju, bilo kojoj socijalnoj robi ili usluzi, ali i slobodi izražavanja ili okupljanja te biračkom pravu. Odnosi se na nejednak pristup društveno vrijednim resursima.

1. Priručnik o europskom antidiskriminacijskom pravu. Izdanje iz 2018. Agencija Europske unije za temeljna prava i Vijeće Europe, 2018

Može poprimiti različite oblike, uključujući nejednak pristup mogućnostima, pristrano postupanje u institucijama i stereotipe koji se temelje na društvenim normama ili očekivanjima. Tom vrstom diskriminacije jačaju se i nastavljaju postojeće socijalne hijerarhije, čime se marginaliziranim skupinama otežava prevladavanje prepreka i postizanje jednakog društvenog statusa.

Diskriminacija na temelju invaliditeta

Diskriminacija na temelju invaliditeta je raznovrsna i može poprimiti oblik izrugivanja, izopćenja, nepravdnog postupanja i uskraćivanja prava. Prema istraživanju INSEE-a iz 2010., tri milijuna osoba izjavilo je da su tijekom života bile diskriminirane zbog svog zdravstvenog stanja i/ili invaliditeta. Bilo da je riječ o djetetu ili odrasloj osobi, takva diskriminacija može imati duboke posljedice na zdrav razvoj osoba i njihovo uključivanje u "svakidašnja" okruženja. Invaliditet je 2022. ponovno bio glavni temelj za diskriminaciju u Francuskoj u posljednjih šest godina, čineći 20% svih zahtjeva upućenih francuskom pučkom pravobranitelju. U cilju borbe protiv takvog diskriminatornog ponašanja, potrebno je osigurati da svi mogu razumjeti, definirati, podizati svijest o i boriti se protiv stereotipa i predrasuda prema osobama s invaliditetom. Povrh toga, potrebno

je preispitati mjesto koje u našem društvu imaju osobe s invaliditetom i učiniti ga uključivijim. To se ne odnosi samo na školu i njezine prakse, već i na druge aspekte, primjerice osmišljavanje javnih prostora, jer ono što je korisno za osobe s invaliditetom korisno je za sve.

Prijedlozi za dalje

~ Informativni vodič o europskim pravilima za sve, s lako čitljivim i razumljivim informacijama (FALC) <https://easy-to-read-inclusion-europe.eu/it/european-standards/>

~ Znate li za Pictofacile?

Pictofacile je ARASAAC-ov besplatan, brz i jednostavan za korištenje alat za pretvorbu teksta u piktogram. Piktogrami mogu pomoći osobama s teškoćama u čitanju, primjerice djeci, starijim osobama, osobama s teškoćama u učenju i/ili osobama s invaliditetom. Unesete željenu rečenicu i Pictofacile svaki komad informacije poveže s piktogramom. Odaberete najrelevantnije piktogramе i jednostavno ih preuzmete.

<https://www.pictofacile.com/>

02 | Mentalno zdravlje

Mentalno zdravlje je sastavni dio zdravlja¹. Stoga je prioritet Europske komisije koja podupire mjere i projekte usmjerene na poboljšanje mentalnog zdravlja građana u Europskoj uniji i diljem svijeta.

Mentalno zdravlje je važan dio našeg cjelokupnog zdravlja. Ono podrazumijeva dobar osjećaj o samom sebi, sposobnost upravljanja stresom i pozitivan doprinos životu zajednice. Postoje brojni resursi i ljudi koji su spremni slušati i pomoći u prevladavanju mentalnih poteškoća i ponovnoj uspostavi emocionalne dobrobiti.

Mentalno zdravlje se ne razvija niti pogoršava samo od sebe, a na njega utječu čimbenici kao što su način života, posao i događaji u svijetu.

Peti cilj strategije EU-a za mlade za razdoblje 2019. - 2027. u Europskoj uniji posvećen je mentalnom zdravlju i dobrobiti²: „poboljšanje mentalne dobrobiti i suzbijanje stigmatizacije problema s mentalnim zdravljem u cilju promicanja socijalne uključenosti svih mladih”.

Njime se nastoji poboljšati mentalnu dobrobit, suzbiti pogrešna stajališta koje pojedinci mogu imati o problemima mentalnog zdravlja te osigurati da se svi mladi osjećaju uključenima u društvo.

U Europi se sve više mladih suočava s problemima mentalnog zdravlja, posebice zbog posljedica pandemije bolesti COVID-19. Simptomi se kreću od straha do anksioznosti, problema sa spavanjem, poremećaja prehrane i ovisnosti. Postoje i nove i složenije situacije, kao što su tužne misli ili pokušaji samoozljeđivanja.

Kultura je prepoznata kao važna poluga za pružanje podrške mladima. Stoga mnoge europske zemlje podupiru kulturne i kreativne projekte za mlade. Cilj tih projekata je da se mladi osjećaju saslušanim, da izraze svoju kreativnost i poboljšaju odnose s drugima i sa stvarnošću oko njih. Nije im namjera zamijeniti medicinsku pomoć, već pružiti podršku koja je bliža svakodnevnom životu mladih.

Nadalje, prema preporukama Svjetske zdravstvene organizacije (SZO), intervencije u području mentalnog zdravlja za mlade trebale bi biti sveobuhvatne i aktivno uključiti mlade u osmišljavanje mjera za poboljšanje njihovih života. Drugim riječima, kultura može biti važno sredstvo podrške mentalnom zdravlju mladih na način koji im je pristupačan i blizak.

1. https://health.ec.europa.eu/non-communicable-diseases/mental-health_fr#situation-de-la-sant%C3%A9-mentale-en-europe

2. https://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/mental/docs/consensus_youth_en.pdf

03 | Društvene nejednakosti

Nejednako postupanje prema osobama na temelju socioekonomskog statusa još uvijek se relativno rijetko navodi kao oblik diskriminacije. Istovremeno, to je oblik diskriminacije s kojim se suočava velika većina ljudi, uključujući djecu i adolescente. U istraživanju koje je provelo Društvo za obrazovanje protiv diskriminacije, a koje je predstavljeno u izvješću Diskriminacija u školi: prisutnost neopravdanog ekonomskog statusa - siromaštvo, mladi siromaštvo navode kao jednu od tri najčešće osnove za diskriminaciju u školi (odmah nakon seksualne orijentacije i nacionalnog ili etničkog podrijetla)¹.

Najčešći oblici društvene nejednakosti uključuju nejednak pristup obrazovanju, zdravstvenoj zaštiti, stanovanju, socijalnim naknadama i uslugama (uključujući nejednak tretman u institucijama), kao i ograničenu slobodu izražavanja ili teže ostvarivanje prava na udruživanje i glasanje.

Međutim, jednako važni, no znatno manje vidljivi oblici su reproduciranje i jačanje stereotipa o društvenom statusu, ekonomskoj situaciji ili stupnju obrazovanja. Klasizam, odnosno diskriminacija temeljena na ekonomskom i društvenom statusu, niče iz uvjerenja da

u društvu možemo razlikovati "elitu" - ljude koji su "rođeni kao bolji", koji su bolje situirani i bolje obrazovani te koje tretiramo drugačije od većine zbog njihova položaja. Prihvatanje takvog stanja kao prirodnog jača društvene hijerarhije i produbljuje ranije spomenute razlike. Pred one koji su izloženi riziku od isključenosti se dakle postavlja dvostruka prepreka: teža situacija (primjerice, zbog nedostatka novca za školske programe i poduku ili zbog potrebe da se brzo zaposle) i društveno prihvatanje takvog poretka.

Klasne predrasude vidljive su u svakodnevnim situacijama i razgovorima. Primjerice, djecu i mlade koji pohađaju privatne škole smatra se elitom, dok se osobe iz javnih škola smatra manje obrazovanim. Odnosi između osoba iz različitih društvenih slojeva smatraju se nedoličnim i neprimjerenim. Javne osobe koje počine prekršaje ili kaznena djela se opravdava (npr. prebrza vožnja - "Vozila je na važnu konferenciju" ili vožnja pod utjecajem alkohola - "Ona je umjetnica, živi pod velikim pritiskom"). U konačnici, to je vidljivo i pri pretjeranom divljenju inteligenciji ili postignućima osobe slabijeg imovinskog stanja.

Meritokracijom, idejom da su socijalne okolnosti pojedinca rezultat njegovih vlastitih napora, nažalost se često prikriva činjenica da nejednakosti u pristupu mogućnostima nepravedno oblikuju sudbine ljudi.

Školski kontekst

Prema sociologinji obrazovanja dr. Marti Zahorskoj, socioekonomski status je najjači predskazivač školskog uspjeha učenika.

Važna zadaća škole, i šire obrazovnog sustava, jest umanjiti postojeće teškoće i podržati one koji su u riziku od isključenosti.

Međutim, jednako je važno graditi zajednice koje će uočiti i osporavati nejednako postupanje. Time možemo doprinijeti promjeni stavova i postupnom uklanjanju podjela koje se danas smatraju prirodnima.

04 | Borba protiv rasizma

Govoriti o rasizmu znači govoriti o rasi. Riječ je o pojmu koji je predmet brojnih rasprava. Ima nekoliko značenja koja se često zloupotrebljavaju ili pogrešno shvaćaju. Strogo govoreći, rasizam se odnosi na ideologije kojima se ljudska bića klasificiraju u različite biološke rase s genetskim mentalnim obilježjima i kojima se uspostavlja hijerarhija tih „bioloških rasa“ (kolonijalističke prakse do Drugog svjetskog rata). U širem smislu, pojam rasizma se ne odnosi samo na „biološke rase“, već i na sve etničke skupine koje se smatraju različitim. „[...] kojima se dodjeljuju skupna obilježja, implicitno ili eksplicitno ocijenjena, koja se smatraju teškim ili nemogućim izmijeniti.“ (Johannes Zenger).

Ni područje prava ne nudi homogenu i formalnu definiciju rasizma, ali ga možemo definirati kao vrstu diskriminacije do koje dolazi kada osoba ili skupina ljudi osjeća mržnju prema drugima zbog njihovih etničkih, rasnih, socijalnih i drugih obilježja.

Europska komisija protiv rasizma i netolerancije (ECRI) je usvojila širok pristup definiranju „rasne diskriminacije“, kojim su obuhvaćene osnove „rase, boje kože, jezika, vjere, nacionalnosti ili nacionalnog ili etničkog podrijetla“. Koncept „rasne diskriminacije“ se tada shvaća kao različito postupanje na temelju rase, boje kože, jezika, vjere, nacionalnosti ili nacionalnog ili etničkog podrijetla, koje nije objektivno i razumno opravdano. www.humanrights.ch/fr/dossiers-droits-humains/racisme/r

Utjecaj rasizma je razoran za čovječanstvo jer se njime opravdavaju kršenja ljudskih prava, kao što su ropstvo, kolonijalizam, aparthejd, prisilna sterilizacija i iskorjenjivanje

naroda. A još uvijek je ugrađen u postojeća društva i politike, iako to ponekad ne primjećujemo.

Jedan od najčešćih uzroka rasističkih stavova jest strah od razlika zbog neznanja ili nedostatka informacija. To može biti složeno pitanje jer su ti stavovi ponekad vrlo internalizirani.

Nadalje, u skladu s člankom 2. Ugovora o Europskoj uniji (UEU), načelo nediskriminacije je jedna od temeljnih vrijednosti Unije. Člankom 10. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU) od EU-a se zahtijeva da se, pri utvrđivanju i provedbi svojih politika i aktivnosti, bori protiv diskriminacije na temelju spola, rasnog ili etničkog podrijetla, vjere ili uvjerenja, invaliditeta, dobi ili seksualne orijentacije. Direktivom o rasnoj jednakosti (2000/43/EZ) uvedena je zabrana diskriminacije na temelju rase ili etničke pripadnosti u kontekstu zapošljavanja, ali i u pristupu sustavu socijalne skrbi i socijalnoj sigurnosti, kao i robi i uslugama.

Unatoč zaštitnim zakonima i politikama, prema Izvješću o temeljnim pravima i istraživanju Being Black in the EU koje je 2023. provela Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA), etničke manjine i migranti i dalje se suočavaju s uznemiravanjem i diskriminacijom u Uniji, usprkos dugogodišnjim europskim zakonima o borbi protiv rasizma:

- ~ Gotovo polovica ispitanih osoba afričkog podrijetla doživjela je rasnu diskriminaciju, što je povećanje s 39 % u 2016. na 45 % 2022.
- ~ 30 % ispitanika je izjavilo da su doživjeli rasističko uznemiravanje.
- ~ Diskriminacija je i dalje neprijetna: samo 9 % žrtava prijavljuje incidente.
- ~ Politički govor mržnje i desničarski ekstremizam usmjeren na muslimane i izbjeglice su postali prisutni u cijelom EU-u.

~ 38 % židovskih ispitanika razmatra iseljavanje jer se ne osjećaju sigurnima kao Židovi.

~ Diskriminatorno rasno profiliranje i dalje izaziva zabrinutost: 58 % ispitanika je izjavilo da je njihovo posljednje policijsko zaustavljanje u godini koja je prethodila ispitivanju rezultat rasnog profiliranja.

~ Još uvijek ne postoje usporedivi i redoviti podaci o jednakosti i nediskriminaciji. Time se ograničava praćenje primjene pravnih okvira EU-a u tom području.

~ Do kraja 2022. samo je polovica država članica raspolagala akcijskim planom protiv rasizma ili sveobuhvatnim mjerama.

05 | Rodna ravnopravnost

Kao nedovršen zadatak, ravnopravnost žena i muškaraca je ključna tema rasprave i politički prioritet u većini europskih zemalja. No gdje stojimo? Kakva je situacija u pojedinim državama članicama?

Bilo na radnom mjestu ili kod kuće, rodna ravnopravnost još uvijek nije postignuta. Iako razlike variraju u različitim državama članicama, njihovo je smanjenje općenito dugotrajan proces.

Stopa zaposlenosti žena i muškaraca u Europi

Žene su i dalje nedovoljno zastupljene na tržištu rada. U 2021. godini bilo je zaposleno 67,7 % žena, u usporedbi sa 78,5 % muškaraca¹.

Iako više žena sudjeluje na tržištu rada, teret privatnih odgovornosti – neplaćenog rada – i dalje uvelike pada na žene. Povećanje radnog vremena žena općenito ne dovodi do uravnoteženije raspodjele kućanskih poslova između žena i muškaraca. Kao rezultat toga, ako kombiniramo vrijeme utrošeno na neplaćeni rad (dnevne kućanske poslove, uključujući skrb), žene općenito više rade.

Žene postaju sve kvalificiranije i više žena nego muškaraca stječe diplomu na sveučilištima u Europi. Međutim, zbog obiteljskih obveza, brojne se žene ne osjećaju jednako slobodnima pri odabiru zaposlenja ili nemaju jednake mogućnosti zapošljavanja kao muškarci. Iz istog je razloga vjerojatnije da će žene raditi na nepuno radno vrijeme nego muškarci.

Rodna segregacija na tržištu rada

Nejednaka koncentracija žena i muškaraca u različitim sektorima tržišta rada je trajni problem u EU-u. Tri od deset žena su zaposlene u obrazovanju, zdravstvu i socijalnom radu (8 % muškaraca), tradicionalno slabo plaćenim sektorima. S druge strane, gotovo trećina muškaraca radi u području znanosti, tehnologije, inženjerstva i matematike (7 % žena), bolje plaćenim sektorima.

Razlika u plaćama između žena i muškaraca

U većini zemalja, razlika u plaćama između spolova smanjila se u posljednjih deset godina, ali postoje značajne razlike među državama članicama EU-a. Razlika u plaćama između spolova kreće se od manje od 5 % u Luksemburgu, Rumunjskoj, Sloveniji, Poljskoj, Belgiji i Italiji do više od 17 % u Mađarskoj, Njemačkoj, Austriji i Estoniji².

Međutim, manja razlika u plaćama u nekim zemljama ne znači nužno da je tržište rada ravnopravnije. Manja razlika u plaćama može se pojaviti u zemljama u kojima je stopa zaposlenosti žena niža, u kojima uglavnom žene s većim potencijalom za zaradu (npr. bolje obrazovane žene) ulaze na tržište rada.

Višestruki oblici diskriminacije

Žene i djevojčice nisu homogena skupina. Mnoge od njih se suočavaju s višestrukim oblicima diskriminacije i često su u najnepovoljnijem položaju unutar marginaliziranih skupina. Primjerice, višestruki i višedimenzionalni oblici diskriminacije mogu se, među ostalim, temeljiti na seksualnoj orijentaciji, invaliditetu, dobi, vjeri, mjestu rođenja ili boravišta, ekonomskom ili socijalnom statusu, rasi ili etničkom podrijetlu.

Značajno nasilje nad ženama

Žene su mnogo češće žrtve fizičkog, psihološkog i seksualnog nasilja nego muškarci. U EU-u je 31 % žena doživjelo jedan ili više činova fizičkog nasilja od svoje 15. godine života, a procjenjuje se da je jedna od 20 žena (5 %) doživjela silovanje u državama članicama EU-a od svoje 15. godine života. Kad je riječ o psihološkom nasilju, kao što su kontrola, prisila, ekonomsko nasilje i ucjena, 43 % žena u EU-u doživjelo je neki oblik psihološkog nasilja od intimnog partnera³.

Jezik, ključni čimbenik rodne ravnopravnosti

Budući da je jezik jedan od ključnih čimbenika koji određuju kulturne i društvene stavove, korištenje rodno osjetljivog jezika je iznimno važno sredstvo promicanja rodne ravnopravnosti i borbe protiv rodne pristranosti. To podrazumijeva izražavanje i pisanje na način kojim se ne diskriminira određeni spol, socijalni rod ili rodni identitet i kojim se ne perpetuiraju rodni stereotipi.

Za bolju integraciju pojma roda može se primijeniti određeni broj strategija:

01 | Korištenje nediskriminirajućeg jezika (na primjer, korištenje načina obraćanja i zamjenica koji odgovaraju njihovom rodnom identitetu);

02 | Isticanje roda ako je to relevantno za komunikaciju ili zanemarivanje ako nije (na primjer, korištenje rodno neutralnih riječi bez izostavljanja rodno određene riječi).

1. <https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/women-labour-market-work-life-balance/womens-situation-labour-market>

2. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Gender_pay_gap_statistics

3. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-based-violence/what-gender-based-violence_en

06 | Globalni mir

Prema Ujedinjenim narodima, apsolutni broj žrtava rata u cijelom svijetu stalno opada od 1946. Ipak, danas smo svjedoci porasta sukoba i nasilja. Svijet se suočava s nizom složenih izazova povezanih s lokalnim i regionalnim sukobima, koji često uključuju nedržavne aktere poput političkih milicija i terorističkih skupina. Ovi sukobi su potaknuti nestabilnošću državnih institucija, žudnjom za sve rijetkim prirodnim resursima i tako dalje. Mogućnost ponovnog izbijanja sukoba na globalnoj razini također je uzdrimala međunarodnu zajednicu, nakon invazije ruske vojske na Ukrajinu u veljači 2022. Također, napredak u umjetnoj inteligenciji povećava učinkovitost kibernetičkih napada, fizičkih napada i bioloških napada, čineći ih preciznijima i teže im je ući u trag. Uz prijetnju nuklearnim oružjem, ovi napredci duboko mijenjaju prirodu sukoba i međunarodnih odnosa. Razumijevanje uzroka i posljedica ovih sukoba ključno je za razumijevanje složenosti globalnih odnosa. Također nam omogućuje da cijenimo važnost diplomacije, suradnje i potrage za mirom u sprječavanju sukoba i njegovanju stabilnijeg i skladnijeg svijeta.

Osim nebrojenih ljudskih gubitaka, svaki sukob ima trajne posljedice na životne uvjete lokalnog stanovništva. Ratovi pogoršavaju siromaštvo i potiču rast kriminala i trgovine ljudima, povećavajući stalnu nesigurnost već uzrokovanu sukobima. Potonji također dovode do raseljavanja ljudi koji se boje za svoju sigurnost, pa čak i za svoje živote. Do kraja 2022. procjenjuje se da je 108,4 milijuna ljudi diljem svijeta bilo prisiljeno preseliti se zbog progona, sukoba i nasilja ili kršenja ljudskih prava¹. To predstavlja povećanje od 19 milijuna ljudi u usporedbi s krajem 2021., više nego dvostruko u odnosu na brojke od prije deset godina.

Na kraju, ali ne i najmanje važno, ekološki utjecaj rata, koji se rijetko spominje, značajan je, ne samo zbog sve većeg razornog kapaciteta suvremenog oružja, već i zbog toga što su programi i organizacije posvećeni pitanjima zaštite okoliša s vremenom potisnuti u drugi plan u vrijeme rata.

Sukobi i ratovi diljem svijeta relevantan su predmet proučavanja uloge medija u djelomičnom informiranju ili dezinformiranju građana. Medijska pokrivenost novonastalih sukoba istiskuje prethodne kao da su završili, a sukobi za koje smatramo da su nam najbliži nastavljaju prikrivati one udaljenije, čak i kada je stupanj nasilja usporediv. Nadalje, uspostava medijske cenzure unutar zaraćene države također može biti moćno oružje za manipulaciju javnim mnijenjem, primjerice glede interesa države da se uključi u sukob.

Nemirni mir

Promotrimo li različita značenja riječi 'mir' u brojnim jezicima, možemo zaključiti da u mnogim kulturama zauzima važno mjesto. Primjerice, u hrvatskom jeziku 'mir' može značiti odsutnost rata, mirnoću, sklad, tišinu; u arapskom (salaam) mir, cjelovitost, sigurnost, prihvaćanje; u havajskom (aloha): mir, ljubav, milost, samilost; u sanskrtu (shanti) mir, blaženstvo, smirenost, odmor.

Norveški teoretičar mira Johan V. Galtung izgradio je teoriju prema kojoj u društvenim odnosima razlikujemo dva aspekta mira koji se međusobno nadopunjuju. „Negativni mir“ znači odsutnost organiziranog i kolektivnog nasilja koja se postiže prekidom oružanog sukoba ili prihvaćanjem mirovnih sporazuma. S druge strane, „pozitivni mir“ se odnosi na izgradnju društvenog sustava ili odnosa među ljudima koji omogućavaju zadovoljenje potreba ljudi i nenasilno rješavanje sukoba.

Pozitivni mir stoga podrazumijeva usmjerenost društva na suradnju, zadovoljenje osnovnih životnih potreba sviju, ekonomski prosperitet, odsustvo izrabljivanja, jednakost, pravdu i slično. Pri uspostavljanju mira, smatra teoretičar, treba istovremeno raditi na ostvarenju oba cilja - i negativnog i pozitivnog mira. Koncept pozitivnog mira korelira s aktivnom definicijom solidarnosti koja je 'nit vodilja' ovog projekta jer se smatra aktivnim stavom protiv nepravde koji svi trebaju zauzeti ovisno o svojim mogućnostima, prilikama, privilegijama ili nedostatku istih, a kojoj je krajnji cilj izgradnja pravednijih društava u kojima svi mogu ostvariti svoje potencijale².

1. <https://www.unhcr.org/global-trends>

2. Tekst preuzet iz fanzina Zagrebimir koji je 2019. objavio Centar za mirovne studije https://www.cms.hr/system/publication/pdf/118/Dan_mira_2019.-fanzin_ZAGREBiMIR.pdf

Europski projekt: Solidarity is about Youth (SAY)

Obrazovanje za jednakost u raznolikosti i protiv predrasuda

Danas je važnije nego ikada prije razumom se boriti protiv barbarstva. Danas je važnije nego ikada prije obrazovati mlade za borbu protiv svih oblika povlačenja u sebe i odbacivanja drugih, protiv svih oblika diskriminacije. Međunarodni dan za eliminaciju rasne diskriminacije slavi 53. rođendan. Iz toga je jasno da prethodnih 50 godina djelovanja nije bilo dovoljno za promjenu svjetonazora. Nije nimalo lako istinski promijeniti percepcije mladih i ublažiti njihova stajališta vezana uz diskriminaciju i odbacivanje, prvenstveno zato što to od nas, odgojno-obrazovnih djelatnika, zahtijeva promišljanje o vlastitim percepcijama i njihovu dekonstrukciju prije negoli smo spremni pružiti potporu mladima u tom procesu.

Izbjegavanje moraliziranja

Svaki odgojno-obrazovni djelatnik zna da za postizanje takvoga cilja nije dovoljno samo djecu izlagati moralizirajućem diskursu. No naročito je teško odvojiti se od moralnog pritiska koji osjećaju Europljani kao generacija obilježena riječima „nikada se ne ponovilo“ imajući u vidu Auschwitz. Tolerancija prema lošem odabiru riječi ili dopuštanje učenicima da izraze mišljenja nalik rasizmu ili antisemitizmu za većinu je odgojno-obrazovnih djelatnika bolno iskustvo. Stoga smo u iskušenju da pripremimo učenike, da ih vodimo kroz način izražavanja, da ih podsjetimo koliko je rasizam vrijedan prijezira. Međutim, za dijalog je ključno izgraditi prostor za raspravu u kojemu se predrasude i nerazumijevanja (o stilu života, kulturi, vjeri), pritužbe i raznorazne tvrdnje mogu slobodno dijeliti. Mora postojati temelj za razbijanje tih predrasuda.

Naravno, svaki nastavni sat slobode izražavanja moramo zaključiti jasnim podsjetnikom na zakon – slovo i duh zakona.

Nijansiranje

Tijekom ove rasprave, pokušajte imati na umu da žrtve i napadači nisu nužno isključivo žrtve i napadači. Dakle, važno je pokušati izbjeći nehotični doprinos natjecanju po pitanju tko je veća žrtva.

Diskriminacija se ne tiče samo žrtava; cijelo je društvo pogođeno razvojem ovakvih stavova odbacivanja drugoga.

Nuđenje društvene alternative u školama

Gledajući s pozitivne strane, borba protiv diskriminacije podrazumijeva borbu za vrijednosti bratstva, ravnopravnosti, društvene pravde i demokracije. Te univerzalne vrijednosti nisu samo beztjelesna načela. U obrazovnim ustanovama ona moraju postati živim bićima. Želimo li u to uvjeriti najmlađe članove našega društva, iznimno je važno da ustanove postanu mjesta zajedničkog djelovanja, mjesta na kojima se učenici uče demokraciji i odgovornosti.

Sankcioniranje bez generalizacija

U konačnici, moramo biti sigurni da se sustavno bavimo rasizmom i diskriminacijom koji se pojavljuju u osnovnim i srednjim školama, da se svaki prekršaj kažnjava i da izbjegnemo generalizacije. Svima će, uključujući roditelje, biti lakše riješiti jedan od najvećih izazova našeg obrazovnog sustava uključimo li sve dionike u proces i saslušamo li svačije mišljenje.

TEORIJA U

PRAKSI

02

Teorija u praksi

Što je čitanje slika?

Francesca Veneziano, autorica

Uvod

Čitanje slika je bitan dio SAY metodologije. Temelji se na nizu koraka, od promatranja, opisivanja i tumačenja do razumijevanja. Uključuje pružanje informacija od strane trenera/ice. Važno je da susret s fotografijom bude postupan kako bi se poštivao tempo svakog mladog promatrača.

Trener/ica vodi čitanje slika i postavlja pitanja koja prate otkrivanje fotografija. Vodi mlade u analizi likova, okruženja, vizualnih elemenata, estetskih odluka... Nema pogrešnih odgovora! Dinamika grupe, u kojoj se svaki sudionik osjeća slobodnim podijeliti svoje osjećaje i nadovezati se na osjećaje drugih, ključna je za razvoj individualnog stajališta.

Opis slike

Prvi korak je susret sa slikom i njezinim sastavnim elementima. Mlade je potrebno uputiti da obrate pozornost na elemente u prednjem planu i u pozadini, sve prepoznatljive znakove, dodatke i poze. Mogu se pružiti i dodatne kontekstualne informacije.

Analiza kompozicije

Tijekom ove faze od sudionika zatražite da dešifriraju kompoziciju slike: koncept kadra, okvir, gledište i linije perspektive.

Razumijevanje namjere umjetnika

Osim što se u njemu sažima ono što su već naučili, ovim posljednjim korakom se i proširuje analiza. Mladi su razumjeli kontekst i ulogu različitih elemenata na slici. Mogu se pružiti dodatne informacije u vezi s autorskim pristupom. Obratite pažnju na pojedinosti koje otkrivaju umjetničku intenciju.

O Francesci Veneziano

Nakon doktorata iz povijesti vizualnih umjetnosti, Francesca Veneziano se posvećuje umjetničkom obrazovanju i programiranju nezavisnih kina. Doprinijela je brojnim publikacijama pišući tekstove i dizajnirajući obrazovne aktivnosti povezane s fotografijom i kinom kao vanjska suradnica te radeći za udruhu Braquage – Experimental installations i izložbeni prostor Le BAL. Osmislila je sustave mirenja za Francusku kinemateku, Nacionalni centar za vizualne umjetnosti (CNAP) i Muzej plesa u Rennesu. Autorica je i redateljica vizualne predstave *Petit rayon*.

Teorija u praksi

Elementi analize fotografija

© Oskar Wangart — Napredak?
Wola (čtvrť u Varšavi, Poljska)

Oskar Wangart

Oskar Wangart je fotograf amater. Zapravo, fotografijom se "ozbiljno" bavi tek oko godinu dana. Tjera ga da na drugačiji način gleda na svijet oko sebe, da više primjećuje, obraća pažnju na emocije ljudi oko sebe i da bude pažljiviji. Ima relativno reporterski stil fotografiranja, ali ga još uvijek razvija. Prednost neprofesionalizma je u tome što stvara i bira svoje projekte, ne privlači ga rad u studiju - više voli, primjerice, portrete u prirodnom okruženju. Njegov trenutni posao nema veze s fotografijom, no to ga ne sprječava da stvara.

OPIS FOTOGRAFIJE:

Wola /wola/ jedna je od najstarijih varšavskih četvrti, koja je uvelike uništena tijekom Drugog svjetskog rata. Spašene iz ratnog pakla, gradske kuće donedavno su služile kao stanovi za iznajmljivanje, pružajući krov nad glavom često najsiromašnijim stanovnicima grada. Trenutačno se ove povijesne kuće, ne samo u Woli već i u drugim gradskim četvrtima, ruše kako bi se napravilo mjesta za više poslovnih zgrada. Urbani prostor, umjesto za život, postaje isključivo radni. Gentrifikacija uklanja postojeće stanovnike i zamjenjuje ih uredima i

Utisci

Anksioznost
Znatiželja
Iznenadjenje
Osjećaj napuštenosti

Važni vizualni elementi

Kontrast
Stara zgrada
Nova poslovna zgrada
Bez ljudi
Gradnja u gradu
Dubina
Trostruki plan
Prozori

Moguće teme

Gentrifikacija
Siromaštvo
Stambene politike
Nepoštenje investitora
Grube nejednakosti
Preseljenje stanovnika

Pitanja perspektive

Forma: Što više planova donosi načinu na koji gledamo fotografiju?

Sadržaj: Trebamo li očistiti grad od starih i oštećenih zgrada?

razvojnim stambenim objektima koji su potpuno nedostupni manje imućnima. Prašina koja leti sa srušenih zidova i buka udarnih čekića prigušuju sve znakove nekadašnjeg života. „

© Sam Pilling, Pulse Films - LE BAL/ERSILIA — #WeThe15

Sam Pilling

Sam Pilling živi i radi u Velikoj Britaniji. Nakon što je 2009. diplomirao na University of the Arts u Londonu, režirao je reklame za umjetnike kao što su Chaka Khan, The Weeknd i Run The Jewels; njegov glazbeni video za Rocket Fuel DJ-a Shadowa proglašen je najboljim videom godine na UK glazbenim nagradama 2020. Pillingov rad prikazan je na filmskim festivalima diljem svijeta, uključujući SXSW, Cannes, Camerimage i BFI future film festival. Njegov film #WeThe15, koji promiče inkluzivnost, naručio je Međunarodni paraolimpijski odbor i Međunarodni savez osoba s invaliditetom te je prikazan na ceremoniji otvaranja Paraolimpijskih igara u Tokiju 2020. Njegovi filmovi kombiniraju različite vizualne tehnike (srebrne i digitalne), dajući im osjećaj ručne izrade, ali moderan izgled.

Utisci

Akrobacije
Uobičajena situacija
Suučesništvo s gledateljem
Predstava

Važni vizualni elementi

Zrnatost slike
Pogled kamere
Položaj invalidskih kolica
Važnost prednjeg plana

Moguće teme

Paraolimpijci
Promjena načina na koji gledamo na teškoće
Inkluzija
Pristupačnost

Pitanja perspektive

Forma: kakav učinak na gledatelja ima položaj invalidskih kolica?

Sadržaj: kako fotografija može promijeniti način na koji gledamo na invaliditet?

“ OPIS FOTOGRAFIJE:

Kada smo snimali film WeThe15 za Paraolimpijske igre, naš proračun i resursi bili su vrlo mali, ali htjeli smo imati međunarodni osjećaj pa smo snimali na daljinu diljem svijeta - u Cape Townu, na Tajlandu, u Italiji i Južnoj Americi. Snimanje filma predstavljalo je mnoge izazove u pogledu glumaca i logistike. [Radili smo isključivo s neprofesionalnim glumcima [...]. Osjećam se bliže slikama koje vidim kad se snimaju na filmskom kolutu. Postoji sirovost onoga što je snimljeno zbog čega se osjećate kao da ste zapravo tamo, a ne samo da promatrate, što slike čini autentičnijima i stvarnijima. ”

© Ladislav Tomičić — Sve boje su lijepe
 Bosco Albergati, Emilia Romagna, Italija

Ladislav Tomičić

Rođen u Bosni i Hercegovini 1977. Ladislav je osnovnu i srednju školu završio u Busovači. Pohađao je Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. Od 2001. do 2022. godine radio je kao novinar, a potom i urednik u riječkom Novom listu. Od 2022. godine urednik je i voditelj na internetskoj televiziji VIDA TV. Jedan je od osnivača online portala Lupiga.com. Fotografijom se bavi od 2002. godine.

“ OPIS FOTOGRAFIJE:

Na fotografiji vidimo mladiće i djevojke koji su sudjelovali kao natjecatelji, gledatelji i navijači na antirasističkom turniru Mondiali Antirazzisti, održanom u Italiji na lokaciji Bosco Albergati. Ovo je bio osamnaesti antirasistički turnir. Riječ je o događaju na kojem se okupljaju organizirane navijačke skupine, ujedinjene u svom protivljenju rasizmu i fašizmu. Navijačke ekipe iz nekoliko europskih zemalja došle su obilježiti punoljetnost turnira. Fotografija je nastala nedugo nakon jedne od nogometnih utakmica, održane pod motom: 'Nije važna pobjeda, važno je druženje'. Zagreb 041 nogometni je klub osnovan 2014. godine od strane dijela navijačke skupine Bijeli anđeli. Razočarani stanjem u izvornom nogometnom klubu, upitnim prvoligaškim natjecanjem i općim stanjem u hrvatskom nogometu, odlučili su osnovati novi nogometni klub, formalno registriran kao udruga građana. Klub trenutno broji stotinjak članova koji su nehijerarhijski i horizontalno organizirani i ravnopravno sud-

Utisci

Ponos
 Sreća
 Energija
 Drugarstvo
 Podrška

Važni vizualni elementi

Veseli ljudi
 Natpis na banneru u pozadini
 Muškarci i žene različitih dobi
 Dresovi
 Osmjesi i uzdignute ruke
 Nogometni teren

Moguće teme

Rasizam
 Prijateljstvo
 Sport
 Fair play
 Nehijerarhijska struktura
 Rodna ravnopravnost
 Korupcija
 Diskriminacija
 Natjecanje vs. suradnja

Pitanja perspektive

Forma: Kako fotograf pokušava prenijeti osjećaj ravnopravnosti među ovim ljudima?

Sadržaj: Imaju li svi ljudi jednak pristup sportu?

jeluju u donošenju odluka i aktivnostima kluba...Klub se bori protiv korupcije i klijentelizma na svim razinama, kao i svih vrsta diskriminacije. Njihova poruka je da je nogomet sport solidarnosti, zdravog natjecanja, poštovanja protivnika, sport koji vole zbog svoje jednostavnosti i ljepote .”

© Andreja Ravnak — Martina i Silvo, Špiljski duo
Špilja Pekel, Slovenija

Andreja Ravnak

Arhitektica po struci, ali višestruka kreativka s iskustvom u fotografiji, dizajnu i pisanju. Urednica je fotografije za slovensko izdanje časopisa Digitalna Kamera, kreatorica sadržaja za online platforme, suorganizatorica fotografskih tura po Europi i organizatorica raznih projekata izložbi fotografija. Kao povremena predavačica i mentorica fotografskih klubova, obnaša i dužnost potpredsjednice Fotografskog saveza Slovenije. Nositeljica titule "Master of Photography FZS" osvojila je brojne nacionalne i međunarodne nagrade, uključujući i "TPOTY - Best Travel Photographer in the World 2023."

“ OPIS FOTOGRAFIJE:

Martina i Silvo aktivan su stariji bračni par s brojnim hobijima i dijele dugogodišnju strast prema speleologiji. U speleološkim organizacijama i klubovima diljem svijeta muškarci su većina, a samo nekoliko žena uključeno je u istraživanje i očuvanje podzemnih špilja i tunela. Međutim, posljednjih se godina situacija malo popravila zahvaljujući povećanju svijesti, promicanju rodne ravnopravnosti i uspostavi mreža

Utisci

Povjerenje
Ravnopravnost
Snaga
Istraživanje
Sklad
Osnaživanje
Sloboda
Poštovanje
Neustrašivost
Timski rad
Uzbuđenje

Važni vizualni elementi

Špilja
Hladnoća
Mrak
Dubina
Istraživanje
Maglica
Dah
Okvir
Simetrija

Moguće teme

Rodna ravnopravnost
Dob
Strast za istraživanjem
Žene u inače 'muškim' aktivnostima
Probijanje granica
Razbijanje stereotipa

Pitanja perspektive

Forma: Kakvu poruku prenosi simetrija prizora?

Sadržaj: Je li rod problem u odabiru slobodnih aktivnosti?

podrške ženama u ekstremnim situacijama. Ovaj trend se odražava u nekim međunarodnim istraživanjima unutar speleoloških zajednica. Fotografija je snimljena u špilji Pekel u Savinjskoj dolini, mjestu koje Martina i Silvo dobro poznaju, što ih čini izvrsnim vodičima za one koji žele istraživati podzemna čuda.”

© Giulio Di Meo — Zemlja i sloboda
Ausserd, Z Sahara.

Giulio di Meo

Giulio Di Meo živi i radi u Italiji. On je angažirani freelance fotograf koji koristi fotografiju kao alat za izražavanje i inkluziju. Njegovi fotografski projekti fokusirani su na društvena pitanja kao što su imigracija, prostitucija i radna eksploatacija. Njegove reportaže uključuju Cuban Reflections (2005), o svakodnevnom životu na otoku Kubi; Između neba i zemlje (2006), koji opisuje stvarnost favela u Rio de Janeiru; i nedavno The Desert Around (2015), koji prikazuje muškarce i žene u izbjegličkim kampovima u pustinji Hamada, u Sahari. Ova serija fotografija također postoji u obliku publikacije kao podrška Udruzi obitelji saharskih zatvorenika i Desaparecidos.

Di Meo surađuje s nekoliko nevladinih organizacija, uključujući Arci i Arcs Culture Solidali. S tim organizacijama organizira i vodi fotografske radionice u Italiji, Europi i nekoliko zemalja na globalnom Jugu (Latinska Amerika, Senegal i Kamerun); ove su radionice posebno namijenjene mladima, imigrantima i osobama s invaliditetom.

“ OPIS FOTOGRAFIJE:

Od 1975. stotine tisuća Sharawija živjelo je u izbjegličkim kampovima na ovom području kako bi pobjegli od marokanske okupacije, s temperaturama koje su ljeti prelazile 50°C, a zimi, noću, padale ispod ništice. U izbjegličkim kampovima, proizvodnja i poljoprivreda su izuzetno teške zbog klimatskih uvjeta u pustinji; postoji samo nekoliko pokušaja poljoprivrednog uzgoja i nešto koza, deva i peradarstva, malih poduzeća i obrta.

Utisci

Sloboda
Nada
Usamljenost
Isključenost
Toplina

Važni vizualni elementi

Hvatanje pokreta
Svjetle boje
Nebo
Svjetlo
Koso kadriranje

Moguće teme

Dječja prava
Ljudska prava
Siromaštvo
Društvene nejednakosti
Migracije
Klimatski uvjeti

Pitanja perspektive

Forma: Kako koso kadriranje doprinosi percepciji slike?

Sadržaj: Može li se gesta protumačiti na više načina?

Vjerujem u fotografiju kao sredstvo informiranja i prokazivanja, kao sredstvo za postizanje osobnih, društvenih i političkih promjena. Ovo je moja fotografija, koju volim zvati društvenom fotografijom: fotografija načinjena od borbe, ljutnje i ogorčenja, ali i od ljubavi, strasti i nade. Uvjeren sam da novinari ne mogu samo informirati, nego moraju djelovati konkretno, uključiti se u stvarnost koju dokumentiraju. „

© David Alfaro — Refleksija o unutarnjem kaosu
Madrid (Španjolska)

David Alfaro

David Alfaro, rođen 1980. u San Salvadoru, El Salvador, fotograf je specijaliziran za podvodnu, ekološku i dokumentarnu fotografiju, s društvenim i refleksivnim pristupom temama kao što su okoliš, ljudska prava i obrazovanje. S karijerom dugom više od 15 godina, Alfaro je izlagao svoje radove u raznim zemljama Latinske Amerike i Španjolske, dobivajući važna priznanja kao što su Ecologistas en Acción u Španjolskoj i Svjetske meteorološke organizacije Ujedinjenih naroda, između ostalih. Među njegovim najznačajnijim postignućima je prvo mjesto među Latinoameričkim fotografima s radom "Contraluz" i drugo mjesto s "Čovjekom u arhipelagu" u Galapagos Conservation Trust Foundation iz Ujedinjenog Kraljevstva. Osim toga, njegovi su radovi objavljeni u raznim međunarodnim medijima, kao što su National Geographic, The Guardian i The Times. Njegov rad kao fotoreportera i podvodnog snimatelja ističe se jedinstvenim stilom koji odražava predanu viziju u svakom projektu, nastojeći stvoriti pozitivan utjecaj kroz radove koji pozivaju na razmišljanje o ključnim temama.

OPIS FOTOGRAFIJE:

Ova je fotografija dio serije fotografija "Iza zrcala" koja istražuje mentalno zdravlje. Slika nastoji prikazati unutarnje emocionalne sukobe koji često ostaju skriveni iza društvene fasade. Kroz vizualne elemente (kao što je zrcalo, odraz u njemu, držanje tijela i kontrasti), komunicira se napetost između javnog identiteta i stvarnog "ja", baveći se temama kao što su tjeskoba, ranjivost i samoprihvatanje. Odabran je srednji kadar, koji omogućuje snimanje držanja i izraza lica, kao i njegovog odraza u zrcalu. Za vrijeme snimanja,

Utisci

Emocionalna dvojnost
Ranjivost
Suzdržana napetost
Samorefleksija
Anksioznost
Latentna nada

Važni vizualni elementi

Ogledalo
Lažan osmjeh
Odraz u ogledalu
Prigušeno osvjetljenje
Stav tijela
Gesta samozadržavanja u rukama
Kontrast

Moguće teme

Društvene mreže i slika o sebi
Samoprihvatanje i autentičnost
Stigma i ranjivost
Krizna identiteta
Briga o sebi i dobrobit
Radna i emocionalna iscrpljenost (sagorijevanje)
Filozofija i potraga za bitkom

Pitanja perspektive

Forma: Kakvu poruku daje činjenica da je "pravi ja" vidljiv samo kroz odraz u ogledalu?

Sadržaj: Kako društvena ili kulturna očekivanja utječu na kontrolu emocija u javnosti?

model Cristina i fotograf suočili su se s različitim vrstama gubitaka, što nam je omogućilo da se povežemo na dubljoj emocionalnoj razini. Ta se povezanost ogleđa u osjetljivosti s kojom emocije su uhvaćene, zadržavajući fokus na vidljivim unutarnjim borbama i otpornosti, pridonoseći otvorenijoj percepciji mentalnog zdravlja i važnosti bavljenja temom. „

Teorija u praksi

Primjer radionice analize fotografije za predškolski uzrast

© Giulio Di Meo — Zemlja i sloboda

01 | Promatranje

- ~ **Navedite** elemente slike: dijete, golub, plavo nebo, sunce, kuće od terakote, pješčano tlo, šator, zaštitna mreža oko njega... Obratite pozornost na to da je dijete jedini lik.
- ~ **Imenujte boje:** plavu boju neba, crvenu boju djetetove jakne, oker boju kuća i tla. Plava je hladna boja, a crvena je topla boja i one su komplementarne: ističu se kada su postavljene jedna kraj druge.
- ~ **Opišite** djetetovu gestu: dječak je uhvaćen s rukama u zraku dok pušta goluba da odleti.
- ~ **Usredotočite** se na kosi kadar: čini se kao da se naginje.

02 | Što osjećaš?

- ~ **Pitajte** djecu koje osjećaje ili dojmove ova fotografija kod njih izaziva: radost, sloboda, želja za kretanjem... ili, s druge strane, usamljenost. Istaknite da te osjećaje uzrokuje vizualni elementi.
- ~ **Razgovarajte** s djecom o osjećaju koji izaziva kosi kadar. Zbunjenost, pokret, lakoća... Fotograf se možda poigravao dojmom da se svijet okreće ili naginje, prateći gestu djeteta. Takvo kadriranje također može odražavati djetetov unutarnji osjećaj: želju da se stvari pomaknu.
- ~ **Objasnite** kontekst. Fotografija je snimljena u izbjegličkom kampu u hamadi u Sahari. Temperature ljeti prelaze 50°C. To objašnjava kuće od terakote, materijala koji štiti od ekstremnih temperatura.
- ~ **Istaknite** da lik djeteta predstavlja nadu i budućnost. Fotograf je iz tog razloga odlučio da on bude jedini lik na slici.
- ~ **Pogodite** djetetov izraz lica: smije li se? Je li tužno? S obzirom na to da mu je lice skriveno, imamo ga pravo zamisliti sukladno svojim osjećajima.
- ~ **Razgovarajte** o tome kako protumačiti djetetovu gestu u odnosu na ova pojašnjenja. Ptica utjelovljuje želju lika za slobodom. Slika predstavlja trenutak emancipacije, u kojemu lik iskorištava slobodu ptice koja polijeće.

03 | Stvarajmo!

Potrebni materijali:

- Jedna A5 fotografija i jedan A3 list papira po djetetu; ljepilo; pribor za crtanje i bojanje (tinte, pastele, bojice, kistovi, pečati, itd.).
- **Prije vježbe**, ponovite činjenicu da je dijete jedini lik na slici. Uvedite pojam "izvan kadra": ono što nije u polju slike, ali je s njome povezano. Istaknite da ne znamo što se događa "izvan kadra". Zajednički raspravite što bi se moglo nalaziti oko prikazane scene: drugi likovi, trgovine, pustinja izvan vidokruga...? Na njima je da to izmisle!
- **Pedagoški izazovi**: rad s onim što je izvan kadra omogućuje nam razumijevanje važnosti odabira kadra. U središtu fotografovog kadra su lik i njegova gesta: aktivnost pomaže djeci da shvate da je to rezultat odabira, istovremeno potičući njihovu maštu. Kroz ovu aktivnost oni postaju sutvorci novog rada, kombinirajući originalnu fotografiju s vlastitom kreacijom!

Praktična aktivnost

- **Zamolite** djecu da isprintanu fotografiju zalijepi na svoj A3 list papira; bijeli prostor oko slike bit će područje izvan kadra. Zamolite ih da razmisle o položaju fotografije: mogu je postaviti na sredinu lista, sa strane, na vrh, na dno... ovisno o tome što žele prikazati.
- **Pozovite** djecu da nacrtaju i oboje elemente koje zamišljaju i koje žele da se pojave u području izvan kadra.
- **Na kraju aktivnosti**, pustite djecu da razgledaju radove drugih. Važno je da shvate da svatko od njih, na temelju zadane slike ili situacije, može pokrenuti vlastitu maštu i da je mašta jedinstvena.

Teorija u praksi

Primjer radionice analize fotografije za učenike_ ce osnovnih škola

© Sam Pilling, Pulse Films - LE BAL/ERSILIA — #WeThe15

01 | Opis

- ~ **Opišite** fotografiju zajedno s djecom, razlikujući prednji i pozadinski plan.
- ~ **U prednjem planu:** dječak u invalidskim kolicima na osunčanoj šetnici. Dječak izvodi trik s kolicima.
- ~ **U pozadinskom planu:** stepenice šetnice, mrežaste konstrukcije, brdašce s drvećem, kućama i električnim žicama.
- ~ **Naglasite** važnost prednjeg plana koji je naglašen jazom između prednjeg i pozadinskog plana. Da dječak na šetnici nije jedini lik, jaz između njega i brda bio bi manje izražen.
- ~ **Istaknite** kvalitetu fotografije. Ima zrnatu teksturu i posebno zrno.
- ~ **Istaknite** da dječak gleda u fotografa: to se naziva "pogled u kameru".

02 | Promjena perspektiva

- ~ **Pitajte** djecu što misle o dječaku na fotografiji. Osjećaju li sudioništvo, nepovjerenje...? Pogled u kameru uvijek je usmjeren prema gledatelju, na taj način ga kritizirajući. Dječak od nas traži da uspostavimo kontakt očima s njim.
- ~ **Vratite** se na položaj invalidskih kolica. Čini se da je dječak ovladao korištenjem invalidskih kolica, do te mjere da se s njima može igrati i izvoditi akrobacije.
- ~ **Razgovarajte** o tome zašto bi nas ta poza mogla iznenaditi. **Spomenite** temu ove slike: promjena načina na koji doživljavamo osobe s invaliditetom.
- ~ **Pitajte** djecu što im predstavlja šetnica. To mjesto bi nas moglo podsjetiti na pozornicu na kojoj se odvija sportski nastup. Stepenice na bočnoj strani šetnice mogu primiti publiku, ali su prazne: mi smo gledatelji!

03 | Oslobodite se stereotipnih predodžbi

- ~ **Pitajte** djecu o stereotipima o osobama smanjene pokretljivosti.
- ~ **Pustite** videozapis Wethe15 iz kojeg je slika preuzeta, a koji je dostupan na ERSILIA-i. Ovaj je video prikazan na ceremoniji otvaranja Paraolimpijskih igara u Tokiju 2020. Vidjelo ga je 250 milijuna gledatelja!
- ~ **Započnite raspravu** oko videa. Pitajte: kakvu sliku o osobama s invaliditetom prenosi? Pokazuje nam da način na koji ih se prikazuje ne odgovara stvarnosti.
- ~ **Razgovarajte:** što ih je zabavilo, što ih je iznenadilo?

- ~ **Protumačite** video s djecom: istaknite naraciju koja nam omogućava pristup perspektivi osoba na ekranu. Skrenite im pozornost na brzu montažu, kojom su prikazani brojni likovi snimljeni u različitim situacijama, mjestima i zemljama.
- ~ **Napomenite** da likovi nisu profesionalni glumci; pristali su odigrati vlastitu ulogu. Snimatelj ih je usmjeravao, birao mjesta i poze koje su zauzimali ispred kamere.
- ~ **Razmislite** o tim elementima. Kako bismo se riješili predrudžbi o muškarcima i ženama s invaliditetom, važno je dopustiti im da ispričaju svoje priče u prvom licu. Također je važno hitno prepoznati da su ti muškarci i žene dio našeg društva. Objasnite naslov: osobe s invaliditetom čine 15% svjetske populacije.
- ~ **Pozovite** djecu da misle i pišu iz pozicije dječaka u invalidskim kolicima. Što voli raditi, gledati, otkrivati...? Zamolite ih da istaknu što bi ih moglo približiti liku. Ova se aktivnost može provoditi u parovima ili malim grupama, u cilju poticanja rasprave i dijaloga među djecom.
- ~ **Povežite** ovu aktivnost s radionicom pisanja br. 2 ([page 49](#)). Djeca taj dijalog mogu nacrtati u obliku stripa, što može biti poruka koja će se poslati na razglednici.

Teorija u praksi

Primjer radionice analize fotografije za učenike_ice srednjih škola

© Oskar Wangart — Napredak?

01 | Opis: planovi i kadrovi

- ~ **Odvojite vrijeme** za promatranje fotografije. Navedite njezine elemente, razlikujući tri plana slike: u prednjem planu trošni zid i tri pravokutna otvora s karakterističnim rešetkama; u sredini još dotrajalih zidova; u pozadini dijelovi pročelja dviju ostakljenih zgrada.
- ~ **Istaknite** da su kroz otvore u zidovima vidljivi srednji i pozadinski plan, uočite njihove razlike (boje, materijali i stanje).
- ~ **Uvedite** pojam "višestrukog kadra" ili "kadra unutar kadra": korištenje elementa dekora (vrata, prozora itd.) za uokvirivanje manjeg dijela slike.
- ~ **Obratite pažnju** na blizinu kamere i prednji plan koji zauzima cijelu površinu fotografije.
- ~ **Istaknite** vizualnu konfuziju koju fotografija stvara. Zbog višestrukog kadriranja i nedostatka praznog prostora između zidova i zgrada, slika se doima kao rezultat kolažiranja, kao da je nastala spajanjem vrlo heterogenih elemenata.

02 | Kadrovi unutar kadra: kako promatrati sliku?

- ~ **Pozovite** mlade da izraze svoje osjećaje: fotografija može izazvati tugu, čak i tjeskobu. Može prizvati slike ratnog razaranja.
- ~ **Pregledajte** elemente navedene u opisu. Istaknite da višestruko kadriranje stvara dojam zatvorenosti. Taj je osjećaj pojačan nedostatkom praznog prostora i prisutnošću rešetki koje podsjećaju na zatvorske prozore.
- ~ **Pitajte** mlade kakav učinak višestruko kadriranje ima na način na koji promatramo sliku. Kadar unutar kadra nas poziva da se usredotočimo na ono što je unutra, usmjeravajući naš pogled.
- ~ **Protumačite** sliku: prikazuje modernu zgradu, možda neboder, koja se vidi kroz dva paralelna zida razorene zgrade. Dojmom kolaža naglašavaju se neskladne prirode tih zgrada.
- ~ **Podijelite** namjeru fotografije, otkrivanje jaza između starih i novih zgrada u četvrti Wola, jednoj od najstarijih četvrti u Varšavi. Povijesne zgrade u ovoj četvrti djelomično su uništene tijekom Drugog svjetskog rata i postupno se ruše kako bi se napravilo mjesta za nebodere s uredskim prostorima. Fotograf kaže da je htio prikazati "prozore u budućnost".

03 | Prozor u kakvu budućnost?

- **Ponovite citat fotografa.** U kakvu "budućnost" vode ovi prozori? Slika sugerira blisku budućnost, u kojoj urbani prostor umjesto životnog, postaje radni prostor. Uredski prostori su nedostupni onima koji su prvotno živjeli u tim četvrtima.
- **Zamolite** mlade da razmotre probleme koji proizlaze iz gradske obnove: rastuće cijene najma, rušenje zgrada, mijenjanje četvrti, preseljenje stanovnika u predgrađa... Društvene nejednakosti se ocrtavaju u novoj arhitekturi.
- **Potaknite ih na razmišljanje:** nadilaze li ova pitanja specifičan slučaja grada Varšave?
- **Otvorite raspravu** s mladima: osjećaju li zabrinutost zbog ovih pitanja? U kojoj mjeri transformacije grada i društva utječu na njihov svakodnevni život?
- **Na ERSILIA-i otkrijte** projekt koji su osmislili mladi s instituta Emilie Ducommun medicine and professional externship (EMPRO) u Fontenay-Sous-Boisu u Francuskoj. Što je utopija? Kako možemo stvoriti idealan grad? Kako biste saznali više o projektu, na ERSILIA-i potražite "Ponte City", rad Mikhaela Subotzkyja i Patricka Waterhousea. Kliknite na jedan od modula koji se pojave, a zatim se krećite među karticama koje tumače rad koji tražite. Na kartici "Utopije" pronaći ćete informacije o gore navedenom projektu.
- URL link: <https://www.ersilia.fr/analyse/786440/cle/1146883>

Teorija u praksi

Primjer radionice fotografije

Primjer fotografske radionice s djecom i mladima.

Svaki odlomak predstavlja moguće, ali ne i iscrpne prijedloge.

Materijali:

- ~ Fotoaparati (ili mobiteli za stariju djecu). Prazan papir (različitih gramaža i boja), ljepilo, škare, olovke različitih boja i debljina.

01 | Analiza slike

- ~ **Upoznajte** mlade s fotografijama *Zemlja i sloboda*, *Napredak?* i slikom iz videa Wethe15.
- ~ **Raspravljajte** o vrijednostima različitih planova, detaljno opisujući planove triju slika: krupni plan na fotografiji *Napredak?*; širok i blago spušten na *Wethe15*; širok i nakošen na *Zemlja i Sloboda*. Obratite pažnju na to da je kosa ravnina dijagonalno nagnuta.
- ~ **Promotrite** slike i ukažite na elemente po kojima se razlikuju: prisutnost ili odsutnost ljudskog lika, kontekst kojem pripadaju, udaljenost kamere od subjekta...
- ~ **Pitajte** mlade jesu li ove fotografije spontano snimljene ili su inscenirane. Objasnite da, unatoč različitim pristupima, mjesta prikazana na slikama nisu transformirana prisutnošću kamere.

02 | Probna vježba: Izrada fotografija

- ~ **Uputa:** snimiti dvije fotografije.
- ~ Podijelite mlade u grupe od dvoje ili troje i svakoj grupi zadajte da izradi dvije slike.

Dvije teme:

- ~ Prva tema: portret člana grupe u kosom planu.
- ~ Druga tema: točka gledišta u prostoru oko njih koja bi mogla omogućiti višestruko kadriranje.
- ~ Razmijenite ideje o ograničenjima ovih dviju fotografija. 1/ Za portret: izbor poze; 2/ za lokaciju: izviđanje lokacije. Budući da su ograničenja široka, važno je o njima zajedno porazgovarati. Koje gledište, koji aspekt osobe ili mjesta želite istaknuti? Koju emociju ili situaciju treba istaknuti? Mora li mjesto biti prepoznatljivo? Mora li osoba biti prepoznatljiva?

Upoznavanje s kamerom

Svakoj grupi dajte fotoaparat.

Odvojite vrijeme za početno rukovanje opremom.

Pozovite mlade da se fotografiraju u različitim planovima (krupni plan, američki plan, opći plan), pozirajući ili spontano, s više ili manje svjetla...

Kolektivni osvrt

Neka svaka grupa mladih odvoji vrijeme da svoj rad predstavi drugima.

- ~ **Elementi koje trebaju unaprijed opisati:** razlozi za odabir teme, istaknuti aspekti lika ili mjesta, emocije koje su željeli izazvati, poteškoće i iznenađenja na koje su naišli, podjela zadataka unutar grupe.
- ~ **Razgovarajte** s mladima o jakim stranama i područjima za poboljšanje na proizvedenim fotografijama. Je li na njih utjecala neka od fotografija? Jesu li primijetili neke elemente koji se ponavljaju?

Praktična aktivnost: Nacrtaj moj portret u urbanom prostoru!

Svaka grupa je pozvana istražiti gore navedene upute, stvarajući seriju od pet fotografija.

- ~ **Tema:** portreti u urbanom prostoru. To mogu biti portreti jedne ili više osoba iz iste grupe (obitelj, prijatelji, kolege...), fotografirani u urbanom prostoru (zgrada, ulica, trg...). Izbor plana je slobodan. Serija može uključivati jedan ili dva kosa plana ili jednu ili dvije fotografije s višestrukim kadrom.
- ~ **Upoznajte** mlade sa serijom fotografija *Il deserto intorno* Giulija di Mea iz koje je preuzeta fotografija *Mir* u svijetu: *Il Deserto Intorno* | Giulio Di Meo - Social Photographer
- ~ **Razmijenite mišljenja o namjeri serije:** niz fotografija s dosljednom estetikom (crno-bijelo ili u boji, kompozicija...) koji razvija istu ideju ili naglašava jednu ili više sličnosti. Serija se može proizvesti na istoj lokaciji, prateći isti lik ili skupinu likova...

Izrada vlastitog fanzina

Svaka grupa izrađuje fanzin u kojemu će predstaviti svoju seriju fotografija.

- **Što je fanzin?** Fanzin je samostalno objavljen, ručno izrađen i često suradnički časopis ili knjiga, u proizvodnji umjetničkog kolektiva koji zagovara kreativnu slobodu. Fanzini sadrže grafičke montaže i karakterizira ih odvažan dizajn. Kombiniraju heterogene materijale: fotografije, tekstove, crteže...
- **Prije no što krenete izrađivati fanzin**, porazgovarajte o tome s mladima. Koje ideje i kakvu atmosferu žele prenijeti svojim fotografskim serijama? Kako objavljivanje fanzina može obogatiti značenje njihove serije, otvoriti je novim interpretacijama...

Praktični vodič za izradu fanzina

Izrada fanzina uključuje postavljanje pitanja o dizajnu i rasporedu slika. Nakon izrade same knjižice, svaka grupa će se morati pozabaviti određenim grafičkim pitanjima:

- Kojim bi se redoslijedom fotografije trebale pojavljivati?
- U kojem formatu? To može varirati ovisno o slikama i pažnji koju zahtijevaju.
- Koje druge slike treba postaviti između fotografija u seriji? Između fotografija moguće je postaviti isječak iz novina, reprodukciju slike ili sliku iz filma... Takve cjeline su način stvaranja veza među različitim vizualnim svemirima.
- Kakvi tekstovi bi trebali popratiti fotografije? Odnos teksta i slike proširuje se na tekstualnu razinu ideje koje serija fotografija prenosi, pomaže u njenom kontekstualiziranju, može pružiti narativni okvir...

...I na kraju:

Predložite da svaka grupa učenika razgleda kreacije drugih: fanzin je namijenjen za prenošenje iz ruke u ruku, nekomercijalnim kanalima! Oni koji to žele mogu tiskati nekoliko primjeraka svog fanzina i podijeliti ih prijateljima i obitelji: jedan od ciljeva fanzina je potaknuti druge da izrade vlastiti fanzin!

Teorija u praksi

Foto-natječaj Solidarity is About Youth (SAY)/p.s. Pokreni solidarnost! 2025.

01 | Ciljevi foto-natječaja

Ovaj foto-natječaj prilika je da svi sudionici projekta fotografijom izraze što za njih znači solidarnost. Natječaj im pruža priliku da razmisle o svojoj definiciji solidarnosti i svoje stajalište usporede s onim svojih školskih kolega. Nadalje, nakon što su tijekom projekta analizirali različite fotografije, mogu se staviti na mjesto fotografa i imati vlastite umjetničke ideje za prikaz situacije.

02 | Glavna nagrada

- ~ Poziv za dvoje ili troje učenika i jednog učitelja u Prato u Italiji (na granici s Firencom) od 2. do 4. lipnja 2025. na završni transnacionalni sastanak europskih partnera (pokriveni troškovi putovanja, smještaja i hrane);
- ~ Predstavljanje vaše zemlje na izložbi pobjedničkih mladih europskih fotografa iz partnerskih zemalja, koja će biti organizirana kao dio završnog transnacionalnog susreta europskih partnera.

03 | Smjernice za foto-natječaj

- ~ **Natjecanje nije pojedinačno:** sudionici moraju raditi parovima ili grupama od tri osobe i poslati jednu fotografiju po grupi. Ako radite s razredom, možete ga podijeliti u male grupe.
- ~ **Tema:** Solidarnost, a može se povezati s nekom od tema predstavljenih u ovom izdanju.
- ~ **Dobna granica:** 12 do 19 godina
- ~ **Kvaliteta:** Svi sudionici moraju paziti na kvalitetu svoje fotografije: sve na njoj mora biti bistro, a ne mutno, osim ako je to u umjetničku svrhu: minimalno 96 dpi / idealno 300 dpi (omogućava nam ispis fotografije). Kako provjeriti? To je vidljivo u detaljima fotografije
- ~ **Datum:** Fotografija mora biti snimljena 2025.

Uvjeti

- ~ Sve fotografije štetnog sadržaja ili one koje mogu nekoga povrijediti bit će diskvalificirane;

- ~ Svi sudionici moraju voditi računa o tome da su ovlašteni objaviti svoju fotografiju, posebno ako je netko na njoj prepoznatljiv;

→ U nastavku možete pronaći obrazac za ovlaštenje za reprodukciju fotografije

- ~ Osobe na fotografijama iz etičkih razloga ne bi trebale biti mlađe od 12 godina.

Nota bene: sve fotografije će biti objavljene na društvenim mrežama organizacije i mogu biti izložene na završnom transnacionalnom susretu na koji će pobjednici biti pozvani.

→ Ako nemate ovlaštenje za reprodukciju fotografije: Možete fotografirati predmete ili se pobrinuti da lica ljudi na fotografiji nisu vidljiva.

- ~ S obzirom na to da će fotografije ocjenjivati tinejdžeri iz drugih europskih zemalja, bolje je da nema teksta (kako bi se izbjegli problemi s razumijevanjem)

- ~ Fotografije se ne smiju obrađivati niti izrađivati pomoću umjetne inteligencije.

04 | Prijava

Kako biste potvrdili svoje sudjelovanje, morate ispuniti ovaj [obrazac](#). Za više informacija o foto-natječaju, posjetite [Solidarity is about Youth website](#).

05 | Koraci u provedbi foto-natječaja

- ~ Datum objave: **Ponedjeljak, 13. siječnja**
- ~ Rok za slanje fotografija: **Ponedjeljak, 31. ožujka**
- ~ Rok za predselekciju (pet fotografija): **Petak, 4. travnja**
- ~ Online glasanje mladih Europljana za pobjedničku fotografiju. Svaka država mora glasati za najbolju fotografiju iz druge države (primjerice, mladi Poljaci glasat će za najbolju fotografiju iz Italije): **od petka 4. travnja do utorka 15. travnja**
- ~ Datum proglašenja pobjednika: **Srijeda, 16. travnja**
- ~ Datum završnog transnacionalnog sastanka: **Utorak i srijeda, 3.-4. lipnja 2025. u Italiji, 2. lipnja: dan za putovanje**

Teorija u praksi

Što je radionica pisanja?

Pauline Guillerm, autorica

Uvod

Načini provedbe radionica pisanja razlikuju se ovisno o projektima, ali pedagogija ostaje ista i temelji se na iskustvu sudionika koje se uključuje u istraživanje različitih kreativnih područja pomoću umirujućeg i dobrohotnog okvira te preciznog ophođenja osobe koja vodi radionicu.

Radionica pisanja, kako joj pristupam u ovom dokumentu, pogoduje stvaranju i djeluje na odnose unutar grupe. Na djelu su stoga različite vrijednosti kolektiva pa se radionica pisanja doima kao idealan način da se kroz individualno i kolektivno pisanje istraži pitanje bratstva i/ili solidarnosti.

Još uvijek je potrebno razjasniti što je radionica pisanja i što sam čin pisanja podrazumijeva, u cilju razmišljanja o vlastitoj poziciji pri vođenju radionice, posebice u specifičnom okviru projekta SAY: Let's replay the fraternity card.

Let's replay the fraternity card: pustolovina radionice pisanja

Sudjelovanje u radionici pisanja u okviru ovog projekta je prije svega pustolovina. To je kreativno, kolektivno, jedinstveno i književno iskustvo. To je način istraživanja svijeta i odnosa s njime. To su vrijeme i prostor posvećeni tom otkrivanju. To je pisanje teksta/poruke koji će se uputiti anonimnom čitatelju na temelju odabranih fotografija.

Vođenje radionice pisanja je također pustolovina - strukturiranje, izgradnja povjerenja i usmjeravanje grupe i svakog pojedinačnog člana kolektiva ka stvaranju. Od šest fotografija projekta SAY, pustolovina će završiti porukama solidarnosti upućenim anonimnim čitateljima.

Ključno je ponuditi dobrohotan i ritmičan okvir u kojem će se radionica odvijati kako bi se svaki sudionik mogao mirno razvijati u tom zajedničkom prostoru.

O Pauline Guillerm

Pauline Guillerm je spisateljica i glumica. Svoje pisanje projekata hrani terenskim istraživanjima kako bi obuhvatila osjetljive aspekte stvarnosti. Osobito je zanimaju pitanja mladih, veze s lokalnim sredinama i individualne putanje. Njezine dramske tekstove objavljuje izdavačka kuća Lansman éditeur: Bleu Piscine (2019. – pobjednička predstava na Danima kazališnih autora u Lyonu), Acadie Ressay (2019.), Les amis d'Agathe M. (2015.). Nekoliko njezinih dramskih tekstova objavljeno je i u časopisima. Njezinu kratku priču Vent(s) du large objavila je izdavačka kuća Éditions Goater u zbirci Le Dragon Rouge (2020.). Pauline Guillerm je redovita gošća rezidencijalnih programa i dobitnica stipendija za pisanje (Festival Textes en l'air, udruga L'Image qui parle, rezidencija za pisce u regiji Île-de-France itd.). Suraduje s brojnim društvima te je svoje i tekstove drugih postavila na kazališne daske kako bi u grupi istražila „mogućnosti“ čitanja. Pisanje i glumu nadopunjuje praćenjem grupa iz različitih sredina u njihovim književnim i kazališnim stvaralaštvima. Što se tiče obrazovanja, magistrirala je kreativno pisanje i ima stručnu diplomu kazališnog menadžmenta, a pohađala je i tečajeve glume i radionice pisanja.

Što se tiče radionica pisanja i pedagogije, najprije je prošla osposobljavanje za vođenje kazališnih radionica kod kazališnog pedagoga Bernarda Grosjeana (na Sveučilištu Paris III), a zatim je pohađala dvogodišnji tečaj osposobljavanja za pisanje radionica u školi Aleph-Écriture. Od 2009. vodi radionice pisanja za publiku koja je uglavnom daleko od umjetničke prakse. Ti projekti imaju različite formate, ovisno o grupama, organizacijskim timovima i trajanju. Stoga je razvila i način osmišljavanja projekata i njihove prilagodbe ciljevima struktura. Radionice uvijek promatra u svjetlu ishoda tekstova, bilo da se radi o tiskanju knjižice, dizajnu fanzina ili javnim čitanjima.

01 | Kreativna pustolovina

Ulazak u pustolovinu riječima: pisanje kao slaganje riječi na stranici

Prije svega, važno je uzeti u obzir da kreativno pisanje ni na koji način nije povezano s akademskim pisanjem. Naime, pustolovina radionice pisanja vodi do neočekivanog, riječ po riječ... daleko od pravila gramatike i pravopisa! Uvijek će biti vremena za naknadno dorađivanje.

Obrazovni 'ključevi':

- ~ Krenuti od riječi; riječ kao preliminarni materijal za tekst.
- ~ Prikupiti materijale za stvaranje, nikada ne počinjati ni iz čega.
- ~ Uključiti slučajnost, poticati iznenađenje.
- ~ Pristupiti kreativnom pisanju kao užitku.
- ~ Zamisliti vanjsku potporu kao igralište.
- ~ Pristupiti fazama pisanja u njihovoj komplementarnosti. Svaka faza omogućava sljedeću, čime se osvijetljava nastavak.
- ~ Doživjeti svakog sudionika kao istraživača koji, upuštajući se u pustolovinu riječi, ne zna što će otkriti, ali će iz nje izaći veći.
- ~ Podijeliti pisane tekstove kao moguću prvu verziju nadziranog, vremenski ograničenog iskustva.

Provođenje istraživanja: pisati znači vjerovati u riječi koje će izjedriti tekst

Pustolovina radionice pisanja nudi prostor u kojem se mogu uživati značenje, zvuk i ritam riječi. Iza svake riječi nalaze se druge riječi: povezana riječ, suprotna riječ, komplementarna riječ, rimovana riječ... Te će riječi dati polazni smjer, točku gledišta, vremenitost, mjesto: početak.

Obrazovni 'ključevi':

- ~ Napredovati u pisanju riječ po riječ; svaka riječ traži novu riječ.
- ~ Imenovati članove grupe kao istražitelje; tražiti druge riječi u riječima.
- ~ Sa strane zapisati zvučne igre riječima.
- ~ Poticati pisanje predlaganjem početka priče ili početka teksta.
- ~ Neka se priča sama organizira kroz riječi koje slijede, riječi koje grade narativ.
- ~ Istaknuti poeziju u tekstu.

Kretanje od fotografije, od teme: pisati znači pružiti priliku za gledanje i osjećanje

Pustolovina radionice pisanja, u kojoj se predlaže kretanje od fotografije koja je dio teme, nam omogućuje da napravimo korak u stranu, uđemo u rezonanciju, uhvatimo detalj, izdvojimo element, dovršimo sliku i pokrenemo je...

Obrazovni 'ključevi':

- ~ Koristiti fotografiju kao pokretač pisanja.
- ~ Koristiti fotografiju kao početak priče.
- ~ Koristiti fotografiju kao otkriće značenja.
- ~ Koristiti fotografiju kao pjesnički radni stol.
- ~ Koristiti fotografiju kao spremnik za riječi.
- ~ Dati priliku da se pomoću riječi prizovu pobuđene slike.
- ~ Dati priliku da se pomoću riječi osjete emocije i osjećaji.

Ponovno kretanje na putovanje: pisati znači pročitati tekst u grupi, a zatim ga doraditi

Pustolovina radionice pisanja nudi prostor za čitanje tekstova koje su napisali sudionici. Stoga je riječ o ponovnom kretanju na putovanje, ali ovaj put ostavljajući po strani polazni materijal. Tekstovi su međusobno vrlo različiti, jedinstveni su i upravo to je ono što je lijepo. Na kraju ovog čitanja može se zamisliti novo putovanje: dorada teksta, pri čemu osoba koja je napisala tekst uvijek odlučuje što dalje.

Obrazovni 'ključevi':

- ~ Poticati čitanje, a ne činiti ga obaveznim.
- ~ Objasniti da tekst treba slušati u njegovoj jedinstvenosti i autonomiji. Neće se tražiti poveznice s autorom, već ono što tekst sam po sebi izaziva.
- ~ Zahvaliti osobi koja je napisala tekst, pozdraviti pisanje i iskustvo koje ono donosi.
- ~ Voditi računa o tekstovima. Obratiti pozornost na nespretnost vokabulara kada se govori o tekstu.
- ~ Razgovarati o tekstu: Je li nam se svidjelo slušanje? Što nam se svidjelo? Uvijek usmjeravati vraćanje na ono što je lijepo, zanimljivo, obogaćujuće. Pristupiti doradi tekstova s ciljem objavljivanja. Uglavnom se radi o postavljanju ciljeva: pisanje teksta, unošenje izmjena, ispravljanje pravopisa, oblikovanje.

02 | Ljudska pustolovina

Kolektivna pustolovina

Pustolovina radionice pisanja će ovisiti o kolektivnoj dinamici koja omogućava upuštanje u pisanje. Naime, za dovoljno samopouzdanja za pisanje i čitanje pred drugima, potrebno je da grupa radi na kolektivnim vrijednostima vezanim uz zajednički boljitak.

Obrazovni 'ključevi':

- ~ Predložiti proživljavanje iskustva za istraživanje vlastitog i tuđeg kreativnog dijela.
- ~ Postaviti temelje za dobrohotnost prema drugima i prema sebi.
- ~ Ograničiti vrijeme pisanja za ostvarivanje napretka u zajedničkom vremenu. Tekstovi će, ovisno o sudionicima, biti različite duljine (kvaliteta teksta nije određena brojem riječi).

Jedinstvena pustolovina

Pustolovina radionice pisanja je i prilika za stjecanje individualnog iskustva, kroz promicanje samootkrivanja, krhkog i iskrenog iskustva, pod nadzorom.

Obrazovni 'ključevi':

- ~ U obzir uzeti svaki tekst i svakog sudionika u njegovoj jedinstvenosti.
- ~ Postupati u skladu s razumijevanjem prijedloga od strane svake osobe. Ne postoji „skretanje s teme“.
- ~ Poticati sudionike. Nikada ne postoji obveza pisanja.
- ~ Obratiti pozornost na svaku osobu i ponuditi joj pomoć (pisati s njom, odgovoriti na njezino pitanje, pružiti joj podršku...).

Pedagoška pustolovina

Pustolovina radionice pisanja zahtijeva od osobe koja je pratitelj na putovanju da:

- ~ Bude zainteresirana i uključena.
- ~ Bude svjesna grupne dinamike i ritma sesije.
- ~ Obrati pozornost na svakoga. Ne postoje točni ili pogrešni odgovori, ne postoji skretanje s teme, ne postoji dobar ili loš tekst.
- ~ Napravite pokus: pripremite radionicu, sami isprobajte prijedloge.

Teorija u praksi

Tri primjera radionica pisanja

Nastasia Paccagnini, autorica

Predgovor

Nastasia Paccagnini kao umjetnica

Nastasia je pjevačica, tekstopisateljica, glazbenica i suradnica društva Compagnie Explorations Écofantastiques. Samouka i obdarena bezgraničnom maštom, Nastasia priča priče i izmišlja nove svjetove koji nas izvlače iz naše svakodnevice, koji nas propituju, ali i tjeraju da sanjamo. Svoj zvučni svemir, koji je od 2018. zadobio nekoliko oblika i uključuje brojne suradnje, razvija u pop projektu Crenoka.

Osjetljiva na ekološka pitanja i klimatske promjene, Nastasia je 2021. svoje istraživanje odvela korak dalje. Vođena poticajem svoje propitkivajuće prijateljice Audrey, otkriva autoricu Donnu Haraway i njezine eseje *Staying with the Trouble* (2016.), djelo koje ju je nadahnulo da zaroni dublje u pitanje čovjeka i njegovog mjesta u narativima ili u načine artikulacije našeg odnosa prema planetu te predlaže nove suradničke narative za zamišljanje svijeta sutrašnjice. Ovaj novi projekt se zove Planète Corail (ilustrirana glazbena priča za uzrast 6+).

Također, s tri prijateljice knjižarke vodi podcast *Outrages*, program posvećen queer i feminističkog štitu, čiji je cilj potaknuti promišljanje o spornim temama kroz knjige i stripove. Podcast *Outrages* vode Manon, Morgane, Hélène i Nastasia.

Nastasia Paccagnini kao predavačica

Oslanjajući se na svoje iskustvo s programom *Francos Éduc* (*Francofolies de La Rochelle*), Nastasia od 2020. nudi radionice pisanja tekstova za pjesme na francuskom i/ili engleskom jeziku. Radi sa svim vrstama publike, uključujući one koje nemaju nužno pristup kulturi - centri za dnevnu njegu, škole, domovi za starije osobe, mladi koji se vraćaju na posao, bolnice, osobe s motoričkim poteškoćama, društveni domovi... Cilj je ponuditi radionice na kojima se svatko može slobodno izraziti, koristeći se ovom vježbom kao katarzičnim trenutkom oslobađanja kroz pisanje i pjevanje!

Nastasia surađuje i s udrugom *Jeunesses Musicales de France*, nudeći radionice i tečajeve osposobljavanja za nastavnike i učenike!

Uvod

Radionice pisanja se sastoje od tri različita koraka.

01 | Prvi dio, koji je zajednički svim radionicama, jest „razglednica“: **~ 1 sat**

Tijekom te početne faze, sa sudionicima ćete proći sljedeće:

- ~ Povijest razglednice: kada je izmišljena i zašto?
- ~ Što podrazumijeva pisanje u „malom formatu“?
- ~ Tko je primatelj i kako se obratiti nepoznatoj osobi?
- ~ Zatim zajedno definirajte temu zajedničkog pisanja (primjerice, bavimo se temom „bratstva“).

02 | Zatim se usredotočite na formu. U tu svrhu sudionicima možete ponuditi tri vrste radionica pisanja koje traju otprilike: **~ 1 sat (ili dva ako imate vremena)**

- ~ Obična radionica pisanja
- ~ Radionica o stripu: jedna ili dvije table crteža/teksta, kolaž
- ~ Radionica pisanja haikua ili pjesama, s mogućnošću uglazbljivanja teksta!

03 | Pisanje možete učiniti kolaborativnim. Slobodni ste vježbu prilagoditi svojoj metodologiji. Vođenje radionice pisanja s mladima zahtijeva suosjećajno uho i pedagošku podršku u kojoj svatko mora pronaći svoje mjesto: zapamtite da vježba mora biti zabavna i da je najvažnije zabaviti se!

Ciljevi radionice

- ~ Promicanje kreativnosti i samoizražavanja pisanjem jedinstvenih poruka.
- ~ Njegovanje empatije i povezanosti s ljudima: čin pisanja nepoznatoj osobi može pomoći sudionicima da razviju empatiju tako što zamišljaju reakciju primatelja razglednice. Time se potiče razumijevanje iskustava i perspektiva drugih.
- ~ Istraživanje novih tema i produbljivanje razmišljanja o jedinstvenom iskustvu (za razliku od tradicionalnog pisanja).
- ~ Promišljanje društvenih pitanja, jednakosti i poštivanja drugih, uz rad na pisanom i usmenom izražavanju te na sposobnosti privlačenja pozornosti.
- ~ Razvijanje vještina kritičkog mišljenja.
- ~ Promicanje kulturnih otkrića: ako se razglednice šalju nepoznatim osobama u različitim regijama ili zemljama, sudionici mogu otkriti nove kulture i tradicije.
- ~ Razvijanje vještina pisanja i crtanja u zabavnoj radionici!
- ~ Izgradnja samopouzdanja: dijeljenjem svojih tekstova s drugim sudionicima i razmjenom/primanjem konstruktivnih povratnih informacija, budući autori i umjetnici mogu razviti svoje samopouzdanje i osjećati se opuštenije u odabranom mediju.

Tema bratstva... i mnogo više!

Odlučila sam istražiti temu bratstva kao inspirativan primjer za vježbe i radionice. Međutim, ključno je zapamtiti da je prostor za pisanje otvoren za mnoštvo raznolikih i zanimljivih tema.

Bratstvo može biti početna točka, ali je daleko od jedine opcije: svakog sudionika se potiče da istraži druge teme, neovisno jesu li to:

- ~ Borba protiv rasizma
- ~ Ravnopravnost spolova, rodna ravnopravnost
- ~ Nejednakosti
- ~ Mentalno zdravlje i dobrobit
- ~ Borba protiv diskriminacije
- ~ Svjetski mir

Bratstvo...?

Zanimljivo je primijetiti da pojam „bratstvo“ ponekad može biti reduktivan jer se često koristi za označavanje veza uzajamne pomoći među pojedincima, ali se tradicionalno temelji na riječi „brat“, koja ima mušku konotaciju. Time se mogu isključiti osobe koje se ne identificiraju s muškim rodnom („žene“, nebinarne osobe i drugi rodni identiteti) ili umanjiti njihovo iskustvo i perspektive.

Stoga je važno ispitati pojmove kao što su „sestrinstvo“ (koje nije uključivo) i „adelfija“ kako bi se bolje odrazili odnosi i veze uzajamne potpore među ljudima svih rodova.

„Sestrinstvo“: izvedenica od „sestra“ opisuje odnose prijateljstva i solidarnosti među „ženama“ ili bilo koga tko se prepoznaje u rodnom izrazu „žena“.

„Adelfija“: manje uobičajeni pojam, ali uključiviji i prije svega rodno neutralan: LGBTQIA+ zajednica ga često koristi jer je „neutralan“, nije vezan uz rod (nema muškog brata ili ženske sestre).

- ~ Za više detalja o uključivom pisanju: <https://youtu.be/url1TFdHISI>

01 | Razglednice: zajednički medij

1 sat

Ovaj dio radionice je zajednički svim radionicama pisanja.

Uvod

Za početak možete „probiti led“ i pozvati sve za stolom da se sami predstavite te, ako ste sa grupom tinejdžera i odraslih, da iznesu svoja očekivanja. Nakon kruga predstavljanja, krećemo!

01 | Povijest • izum razglednice!

15 minuta

Kao uvod u radionicu, sudionike možete pitati sljedeće:

Što mislite kada je razglednica izumljena i kako je inovirala način na koji komuniciramo?

- ~ Izum razglednice u Njemačkoj tijekom 1870-ih
- ~ Inovativnost: brz, vizualan i ekonomičan oblik komunikacije

Što je postojalo prije razglednica?

- ~ Rukom pisano pismo
- ~ Telegram (izumljen 1830-ih – 40-ih)

Koja je razlika između razglednice i rukom pisanog pisma?

Rukom pisano pismo

- ~ Zahtijeva omotnicu
- ~ Dulja metoda komunikacije: možete napisati stranice i stranice...
- ~ Cijena: rukom pisana pisma bila su skuplja (jer su bila teža) i njihovo slanje je duže trajalo (poštarina i slanje poštom su trajali duže).

Naime, razglednice su osmišljene da budu jednostavnije, kraće i jeftinije. Mogle su se slati bez omotnice, dolazile su s pečatom, a njihova mala veličina je olakšavala njihovo sortiranje i usmjeravanje, što ih je učinilo bržim za dostavu od tradicionalnih rukom pisanih pisama.

Razglednica

- ~ Metoda vizualne komunikacije: krajolik, crtež, turistička promidžba... Otvorila je cijeli novi svijet umjetničkih mogućnosti!
- ~ Kraća, učinkovitija metoda komunikacije
- ~ Cijena: jeftinija

Možete proniknuti u povijest korištenja razglednica tijekom ratova: razglednice bez poštanskih markica koje su obiteljima omogućavale da se besplatno dopisuju s vojnicima poslanima u rat.

02 | Forma · razglednica, sažetost

15 minuta

Važno je razjasniti što forma „razglednice“ podrazumijeva: ne možete pisati roman, pjesmu, kratku priču ili... razglednicu na isti način! Stoga se morate moći izraziti u malom formatu. Na vama je da odlučite koliko slobode želite dati sudionicima.

Možete započeti postavljanjem sljedećih pitanja:

- ~ Što misle o formatu razglednice?
- ~ Jesu li ikada napisali razglednicu? Ako jesu, kome?
- ~ Jesu li je napisali na tradicionalan način? Jesu li nacrtali crtež?
- ~ Možete ih pitati i kada (tijekom praznika ili slično)?
- ~ I prije svega... Zašto?
- ~ Primatelj: kome obično pišemo razglednicu?

Razglednicu često pišemo zato što mislimo na nekoga (to je organskije od tekstualne poruke...) ili želimo podijeliti uspomenu, raspoloženje ili čak neku vijest! U našoj radionici vaši će sudionici pisati nepoznatoj osobi...

- ~ Kako će se obratiti toj osobi?
- ~ Što žele reći?

03 | Kontekst · zajednička tema

30 minuta

Kako biste ih vodili u pisanju razglednice, pitajte sudionike na što ih tema bratstva (ili bilo koja druge tema) nadahnjuje i izgradite svoje leksičko polje.

Kako biste to učinili, zamolite sudionike da vam daju ključne riječi koje odražavaju temu i napišite ih na ploču.

Ovaj popis riječi predstavlja vašu kutiju inspiracije.

- ~ Nekoliko primjera ključnih riječi povezanih s bratstvom: solidarnost, tolerancija, jednakost, uzajamna pomoć, veze, prijateljstvo, zajedno...

Ovo je primjenjivo na bilo koju temu. Riječ bratstvo možete zamijeniti drugom temom, na primjer: ekološka tranzicija, rodna ravnopravnost, borba protiv rasizma itd.

Nekoliko primjera pitanja koja možete postaviti sudionicima kako biste im pomogli da promisle svoje ideje:

- ~ Što podrazumijeva bratstvo (poštovanje različitosti, tolerancija, itd.)?
- ~ Koje ste primjere bratstva vidjeli u svakodnevnom životu ili u školi?
- ~ Zašto je bratstvo važno u našem društvu?
- ~ Koja je razlika između bratstva i prijateljstva?
- ~ Kako bratstvo može pomoći u rješavanju društvenih problema kao što su diskriminacija, uznemiravanje ili nepravda?
- ~ Postoje li primjeri pokreta ili organizacija za suzbijanje društvenih problema koji su se temeljili na konceptu bratstva?
- ~ Smatrate li da bratstvo može imati ulogu u rješavanju međunarodnih sukoba ili globalnih pitanja kao što su klimatske promjene ili siromaštvo?

Kad na ploči imate prvi popis riječi, pored njega napravite drugi stupac (čak i treći) i zamolite ih da pronađu rime:

Primjeri:

solidarnost	ravnopravnost	stvarnost
tolerancija	uživancija	sankcija
potpora	kora	odora
veza	teza	obveza
zajednički	pobjednički	umjetnički

Zanimljivo je omogućiti sudionicima da skrenu s teme kada traže rime... To ponekad može dovesti do neskladnih i kreativnih stvari!

Fobija prazne stranice: što učiniti u slučaju blokade?

Pomaganje sudionicima oko teškoća u pisanju zahtijeva strpljenje, empatiju i posebne strategije za poticanje kreativnosti... Evo nekoliko savjeta ako se ikada nađete u toj situaciji!

- ~ Opustite se! Cilj radionice je zabaviti se, pa prilagodite okvir sudioniku. Potičite slobodno izražavanje bez zabrinutosti oko gramatike ili pravopisa. Primarni cilj radionice je osigurati zabavu i osloboditi kreativnost.
- ~ Povjerenje i sigurnost: stvoriti poticajno i podupiruće okruženje kako bi se potaknula kreativnost.
- ~ Čitanje: ponekad jednostavno čitanje ulomka iz knjige ili pjesme može potaknuti inspiraciju.
- ~ Međusobno pomaganje: nemojte oklijevati oformiti parove ili male grupe ako se neki ne osjećaju dovoljno udobno. Suradnja često može dobro funkcionirati!

02 | Što ću kreirati na poledini razglednice?

1 do 2 sata

Tri primjera radionica pisanja

01 | Radionica pisanja: kratka poruka

1 sat

“ JULIEN BLANC-GRAS :

Poslati razglednicu znači pokušati reći puno toga u nekoliko riječi. To je politika korištenja fragmenta za bilježenje stvarnosti. Bilježenje trenutačnog značenja. Izvlačenje sočnosti susreta u tri rečenice, pronalaženje prave riječi. Žongliranje sa stereotipima kako bismo ih se oslobodili. Povećavanje detalja kako bi se zabilježila cjelina, isticanje kapi vode koja otkriva prirodu oceana. ”

Razglednice imaju relativno jednostavna načela i pravila pisanja

- ~ Sažetost: prostor na razglednici je ograničen, pa je važno biti kratak i jezgrovit
- ~ Jasnoća: ograničeni prostor znači da autor mora biti lako razumljiv
- ~ Kontekst: ovisno o odabranoj temi, moglo bi bilo dobro (nepoznatom) primatelju navesti razlog za slanje.

01 | Pisanje: prva verzija

10 minuta

Služeći se leksičkim poljem koje ste izgradili sa svojim sudionicima, možete početi graditi rečenice.

Metodologija pisanja

Zamolite sudionike da:

- ~ Pojedinačno odaberu dvije (ili više) riječi s popisa leksičkog polja i napišu ih na papir za prvu verziju. Ne zaboravite na ograničenja formata: razglednice su osmišljene za prijenos kratkih poruka (je li riječ o preteči SMS-a?).
- ~ Sastave rečenice pomoću tih riječi, pokušavajući umetnuti emociju ili vlastitu ideju.

“ ULOMAK S RADIONICE:

Moramo živjeti zajedno, moramo prihvatiti osobe crne, bijele ili mješovite rase, bez obzira na to imamo li mana ili ne, bez obzira na različitosti (...) u našim srcima uvijek postoji nada i moramo se oduprijeti čak i kada drhtimo od straha... ”

Tražite inspiraciju?

Ako imate sudionike kojima nedostaje inspiracije, možete predložiti sljedeću metodologiju kojom možete potaknuti njihovu kreativnost. Ako je tema bratstvo, zamolite ih da napišu početna slova riječi u stupac i svaku rečenicu započnu jednim od slova koja čini riječ:

Primjerice:

- ~ Bratstvo, tražim te danima
- ~ Rušimo granice koje nam donose bol
- ~ Ako naučimo voljeti druge, one koje nas ponekad plaše...

02 | Radionica pisanja: stripovi

Sat i pol do 2 sata

Materijali potrebni na lokaciji

- ~ Flipchart/ploča – kreda – marker
- ~ Listovi papira/kemijske/olovke/flomasteri/gumice/ravnala... za sudionike
- ~ Rječnici (u slučaju nedostatka inspiracije ili radi provjere definicija i pravopisa)
- ~ Papir za crtanje stripova ili prazan papir za crtanje
- ~ Škare, ljepljivo, slike, časopisi itd.
- ~ Paus papir

Cilj ove radionice je potaknuti sudionike da izraze vrijednost bratstva (ili druge teme) kroz strip. Imajte na umu da su stripovi umjetnost koja kombinira tekst i crtež na neodvojiv način, zbog čega je vježba još zanimljivija. Sa svojim sudionicima moći ćete raditi na „tekstu“ – scenariju – i „crtanju“ – tabli.

01 | Uvod u stripove

15 minuta

Radionicu možete započeti uvodom o povijesti stripa, njegovim stilovima i žanrovima. Možete se osloniti na resurse svoje škole i pokazati svojim sudionicima razne poznate stripove kao primjere.

Zatim možete razgovarati o podrijetlu stripa (koji datiraju iz... drevnog Egipta, na temelju hijeroglifa!); strip i zlatno doba superheroja tijekom 30-ih – 40-ih godina; uspon europskog stripa sa stripovima poput Tintina... ukratko, mnogo je toga za reći, pa evo nekoliko izvora koji vam mogu pomoći da napišete kratak uvod u povijest stripa.

- ~ <https://histoiredesarts.culture.gouv.fr/Dossiers-thematiques/2020-annee-de-la-BD>
- ~ <https://pedagogie.ac-toulouse.fr/daac/ressources-pour-etudier-la-bd-en-classe>
- ~ <http://soissonnais.dsden02.ac-amiens.fr/1004-creer-une-bande-dessinee-facilement-en-classe.html>

Evo nekoliko primjera

- ~ Little Nemo in Slumberland (1905)
- ~ Tintin (1929)
- ~ Superman (1938)
- ~ Batman (1939)
- ~ Astérix (1959)
- ~ Spider-Man (1962)

02 | Kontekst: tema

15 minuta

Kako biste iznijeli svoje mišljenje, možete im pokazati primjere stripova koji se bave odabranom temom.

03 | Format razglednice • razvoj i raspisivanje ideje

1 do 2 sata

Slobodno odredite broj tabli, ravnotežu između teksta i crteža itd., ovisno o obilježjima radionice: Cilj radionice bit će prilagođen broju sesija, grupi, dobi grupe itd. S obzirom na to da je prostor na razglednici ograničen, možete predložiti: jedan crtež, strip od dvije table ili kolaž.

Sada je vrijeme za razmišljanje i izradu priče: nakon pregleda leksičkog polja bratstva (ili druge teme), zamolite sudionike da smisle kratku priču koja ilustrira temu. To može biti osobno iskustvo ili izmišljena priča. Potaknite ih da razmisle o poznatim pitanjima:

- ~ Tko, što, kada, kako, gdje i zašto?
- ~ Likovi
- ~ Događaji u priči
- ~ Kada? koje razdoblje? koji dan?
- ~ Mjesta itd

Zamolite sudionike da osmisle najmanje jedan ili dva glavna lika, razmišljajući o početku/sredini/kraju svoje priče. U tu biste im svrhu mogli predložiti da nacrtaju tablicu s tri stupca koja prikazuje:

- ~ Početak: koja je početna točka priče?
- ~ Sredina: što se događa između? koja je radnja? koji su obrati?
- ~ Kraj: kakva je situacija/zaključak na kraju priče?

Dobro razmislite o ograničenjima: morate biti učinkoviti i pronaći pravu ravnotežu između teksta i crteža, jedno ne smije narušiti drugo!

Kako biste svojim sudionicima pomogli da organiziraju svoje ideje, predlažem da sastavite „scenarijski list“ ili pisanu raščlambu priče. Sve što trebate učiniti jest nacrtati tablicu s dva stupca s „Opisom crteža“ na jednoj strani i „Oblačićem/Onomatopejom“ na drugoj, te odrediti broj okvira za ilustriranje (jedan do dva).

Ako nekim sudionicima nije ugodno crtati, možete im ponuditi alternativu rezanja i lijepljenja.

U tu svrhu sudionicima osigurajte časopise sa slikama i zamolite ih da odaberu slike, izrežu ih i naprave vlastiti niz slika za zalijepiti na poleđinu razglednice! Na taj način mogu stvoriti vlastitu sliku, vlastitu interpretaciju teme kroz slike.

Ploča scenarija

Sada je vrijeme da izradite ploču scenarija! Ploča scenarija je nacrtana raščlamba priče. Ovisno o broju tabli koji ste odabrali, potaknite sudionike da skiciraju tablu koristeći se „scenarijskim listom“ kao vodičem. Ovo je važan korak jer vam omogućuje organizaciju table u prostoru stranice, precizniju vizualizaciju priče i njezinog slijeda te pronalaženje ritma pripovijedanja. Zatim možete postaviti likove i govorne oblačiće.

Crtanje, dorada, bojanje

Crtanje i dorada su završne faze u proizvodnom procesu i djeluju kao konkretan izraz crteža: na temelju skice, na novoj podlozi detaljno olovkom nacrtajte sadržaj svake table. Ova faza vam omogućuje da dođete do srži svoje ideje, stoga budite što precizniji! Nakon što završite ovu fazu, možete prijeći na podebljavanje koje podrazumijeva dorađivanje prethodno olovkom/flomasterom iscrtanih linija. Zatim slijedi bojanje koje, kao što je vidljivo iz naziva, dodaje boju vašim tablama!

03 | Radionica pisanja: haiku, pjesma i uglazbljivanje!

2 sata

Za ovu posebnu radionicu predlažem dvije faze. Prva će biti usmjerena na pisanje teksta prema obrascu haikua ili pjesme. Nakon završetka te faze, možete opcionalno uglazbiti haiku ili pjesmu.

01 | Pisanje

1 sata

A | Haiku

Prezentacija o Haiku (15 minuta)

Haiku je japanska pjesnička forma čiji je cilj zabilježiti trenutak emocije, promišljanja ili opažanja upotrebom jednostavnog i sažetog jezika. Obično se sastoji od tri linije i često evocira prirodu, godišnja doba, ljudske emocije ili prizore iz svakodnevnog života. Haiku nastoji prenijeti sliku ili iskustvo na sažet i dirljiv način.

Osnovna pravila pisanja haikua:

- ~ Struktura: Tradicionalni haiku se sastoji od tri stiha.
- ~ Prvi stih obično ima pet slogova
- ~ Drugi stih ima sedam slogova
- ~ Treći stih ima pet slogova

Ukupno može sadržavati najviše 17 slogova. Međutim, u nekim suvremenim oblicima, ograničenje vezano uz broj slogova nije toliko strogo.

Bilježenje trenutka: Haiku nastoji uhvatiti određeni trenutak, često povezan s prirodom, godišnjim dobima ili svakodnevnim životom. Mora uhvatiti bit tog trenutka, koristeći evokativne detalje.

Korištenje slika: Haiku je bogat slikama i osjećajima. Poziva čitatelje da vizualiziraju scenu i osjete opisanu emociju ili raspoloženje.

Primjer haikua:

Spajanje duša (5)

Iskrena solidarnost (7)

I dijeljenje (5)

Ovaj haiku naglašava jedinstvo, solidarnost i dijeljenje (bez upućivanja na određeni rod: „nema braće, sestara, samo duše“). Slavi snažne veze između pojedinaca koji dijele zajedničke vrijednosti adelfije i uzajamne pomoći. Kao što možete vidjeti, slobodno možete izostaviti glagole i konjugacije.

Metodologija pisanja (15 minuta)

Zamolite sudionike da:

- ~ Pojedinačno odaberu tri riječi s popisa leksičkog polja i napišu ih na papir za skicu.
- ~ Sastave rečenice vodeći se slogovnim ograničenjem 5/7/5.

B | Pjesma

Prezentacija o pjesmi (15 minuta)

Pjesma je oblik umjetničkog izražavanja u kojem se jezik kreativno koristi za prenošenje emocija, ideja i slika. Za razliku od haikua, pjesme su fleksibilnije u pogledu strukture, duljine i stila, što pjesnicima omogućuje istraživanje širokog raspona tema i emocija.

Opća svojstva pjesme:

- ~ Raznovrsna struktura: Za razliku od strogih ograničenja haikua, pjesme mogu imati raznovrsne strukture u smislu broja stihova, rima i ritama. Mogu biti kratke ili duge, formalne ili slobodne.
- ~ Emocionalno izražavanje: Pjesme se često koriste za izražavanje dubokih emocija, unutarnjih misli i osobnih iskustava. One su moćno sredstvo prenošenja osjećaja i ideja.
- ~ Slike i metafore: Pjesma često upotrebljava slike i metafore za stvaranje vizualnih slika i simboličkih veza. To obogaćuje poetski jezik i poziva čitatelje da dublje razmišlja.

Primjeri kratkih pjesama:

Povezani srcem, ruka u ruci,

Adelfija, slatka, beskonačna veza

Jedinstvo u raznolikosti

ili

Braća/sestra/adelfi duše, povezane zvijezde

U mraku sjajimo zajedno

Metodologija pisanja (15 minuta)

Zajednički definirajte broj slogova. Često predložim aleksandrinac, klasik koji svaki put upali! Naravno, možete se prilagoditi: nije važno je li to 11 ili 12 slogova, važno je zabaviti se!

Zamolite sudionike da:

Pojedinačno odaberu dvije do četiri riječi s leksičkog popisa i zapišite ih na papir za prvu verziju. Budući da ste napravili dva stupca za rime, pisanje može biti prilično jednostavno.

Primjer:

Svi su puni predrasuda

Ignoriranje toga vodi do suda

02 | Opcionalno uglazbljivanje!

1 sat

NAPOMENA: ako želite pjevati i snimati pjesmu, predlažem da sudionicima pustite glazbu već na prvoj sesiji pisanja kako bi se mogli upoznati s melodijom.

Ako želite uglazbiti haiku ili pjesmu, na SoundCloud-u smo vam na raspolaganje stavili tri melodije. Svaka traje između 2:00 i 2:26 minuta i sadrži:

- ~ Aranžmane
- ~ Melodijske linije (kao kod karaoka)

Korak 1: Dajte pjesmi oblik (15 minuta)

- ~ Sakupite sve tekstove i oblikujte pjesmu: ovo nužno uključuje odabir tekstova jedni od drugih, odabir koji treba biti zajednički.
- ~ Pustite sudionicima tri ponuđene melodije kako bi mogli odabrati onu koja im se najviše sviđa.
- ~ Pažljivo poslušajte melodijsku liniju i pokušajte u nju postupno umetnuti tekstove sudionika.

Korak 2: Zagrijavanje tijela i priprema (5 minuta)

Kratko zagrijavanje za dinamičko razbuđivanje, ali i za učenje o tome kako se rastegnuti, disati i slušati svoje tijelo.

Korak 3: Pokušavamo pjevati karaoke! (20 minuta)

Ovaj korak je usmjeren na vježbanje: pokušajte otpjevati tekst uz glazbu! Opet i opet i opet...

Korak 4: Snimamo se? (20 minuta)

Ako je vaš telefon opremljen diktafonom, možete snimiti tekst koji ste napravili za odabranu melodiju kako bi vaši sudionici mogli voditi evidenciju o svom radu!

Materijali potrebni na lokaciji

- ~ Uređenje u stilu učionice
- ~ Flipchart/ploča - kreda - marker
- ~ Listovi papira/kemijske olovke za sudionike
- ~ Rječnici (za inspiraciju ili provjeru pravopisa)

Oprema trenera/ice u slučaju snimanja

- ~ Mobilni uređaj s diktafonom ili diktafon
- ~ Zvučnik (bluetooth ili drugi) za reprodukciju glazbe

03 | Zajedničko stvaranje

30 minuta

01 | Uzajamna pomoć i dijalog

15 minuta

Kako biste potaknuli suradničko okruženje za učenje i potaknuli sudionike da si međusobno pomažu, možete ponuditi vrijeme za čitanje, raspravu i povratne informacije tijekom faze pisanja koja je zajednička svim trima radionicama.

- ~ Pisanje: osigurati da su svi sudionici napisali svoje rečenice, a zatim sakupiti prve verzije.
- ~ Raspodjela tekstova: nasumično podijelite tekstove.
- ~ Čitanje: zamolite sudionike da u sebi pročitaju tekst koji su dobili. Trebaju se usredotočiti na razumijevanje sadržaja.
- ~ Razmišljanje: dajte čitateljima nekoliko minuta da razmisle o tome što su pročitali i zabilježe svoje dojmove.
- ~ Čitajte naglas: svaki sudionik može naglas pročitati tekst koji je dobio, pazeći da pri tome bude jasan.
- ~ Razmjena i povratne informacije, pozitivni komentari i konstruktivni prijedlozi: potaknite sudionike da podijele što im se sviđelo u tekstu koji su upravo čuli (jezik, slike, emocije...). Ako to žele, sudionici mogu dati prijedloge za poboljšanje teksta (na određen način i s poštovanjem: struktura, jasnoća, koherentnost...). Također mogu postavljati pitanja autoru/ici radi pojašnjenja ili poticanja na razmišljanje. Pobrinite se da komentari budu usmjereni na tekst, a ne na autora/icu, izbjegavajte negativne kritike...
- ~ Odgovor autora/ice: autor/ica može objasniti svoje namjere i uzeti u obzir (ili ne) povratne informacije svojih kolega.

02 | Izmjene

15 minuta

Ovisno o povratnim informacijama autori mogu, ali ne moraju, izmjeniti svoje tekstove! Nakon toga, ako su vaši sudionici zadovoljni dvjema (ili više) rečenicama koje su napisali, mogu ih napisati na razglednice.

Rasprava i sažetak projekta s djecom i mladima

Ovaj materijal sadrži prijedloge za nekoliko sažetih vježbi koje će vam pomoći u raspravi o kolektivnom i pojedinačnom iskustvu sudjelovanja u projektu.

Vježba 01 | Rijeka – Sinteza iskustva

- ~ Zamolite sudionike da navedu elemente koji čine sliku rijeke. To mogu biti: izvor, ušće, pritok, meandri, vrtlozi, čamci, itd.
- ~ Objasnite da je vaš projekt svojevrsna vrsta rijeke. Izvor su vaši motivi za sudjelovanje u projektu, ušće – učinci, meandri – neočekivani događaji, vrtlozi – poteškoće, brodovi – vaši saveznici, luke – najvažniji trenuci projekta itd.
- ~ Podijelite sudionike u grupe i zamolite ih da pojedinačno nacrtaju rijeku i razmisle o iskustvu sudjelovanja u projektu. Svaki tim zapisuje važne elemente na odgovarajućem mjestu na crtežu.
- ~ Razgovarajte i sumirajte rad.

Vježba 02 | Oblak oznaka

- ~ Napravite anketu pomoću alata koji vam omogućuje stvaranje grupnih oblaka oznaka u stvarnom vremenu (npr. www.mentimeter.com). Možete smisliti dva do tri pitanja, npr. „Tri stvari koje sam naučio/la“, „Smatram da je projekt bio...“, „U projektu sam se osjećao/la...“.
- ~ Sudionicima dajte poveznicu na anketu tijekom sesije. Svi svoje odgovore (pojedinačne riječi) unose na mobitelu ili računalu.
- ~ Prikažite oblak oznaka na zaslonu i pitajte sudionike što misle o njemu.

Vježba 03 | Krugovi utjecaja

- ~ Na ploči nacrtajte tri velika kruga raspoređena u koncentrične krugove. Objasnite da simboliziraju pozitivnu promjenu koju je vaš projekt donio.
- ~ Zamolite sudionike da razmisle o promjeni koju je projekt donio svakom od njih: to bi mogla biti nova poznanstva, nova iskustva, vještine, lijepa sjećanja. Svatko na list papira zapiše najmanje tri stvari, a zatim o njima raspravljaju u parovima. Sakupite primjere sudionika i najčešće primjere zapišite u središte najmanjeg kruga na ploči.
- ~ Sada zamolite sudionike da razmisle o tome kako ih je projekt promijenio kao grupu. Razgovarajte o tome u parovima. Prikupite mišljenja na ploči, sažimate ih i zapišite u drugi krug.
- ~ Na kraju, zamolite sudionike da razmisle o tome što su drugi dobili od projekta: škola, roditelji, primatelji razglednica: Jesu li dobili nova znanja? Svijest o nečem važnom? Je li projektom u zajednici promovirana škola? Zapišite zaključke u najveći krug.
- ~ Sažmite vježbe i istaknite pozitivan učinak projekta.

DODATNI RESURSI ZA RAD

03

Dodatni resursi za rad

Promocija p.s. aktivnosti

Kako biste dodatno promovirali svoj projekt, prilikom slanja razglednica možete pozvati novinare. Razglednice se tradicionalno šalju 21. ožujka, na Međunarodni dan borbe protiv rasne diskriminacije, datum koji može privući pozornost novinara, a može biti i prilika za udruživanje snaga s drugim partnerima (organizacije, poštanski ured itd.) za zajedničku akciju.

Kako bismo vam pomogli u komunikaciji o vašem projektu prilikom slanja razglednica, donosimo predložak koji možete koristiti i mijenjati po volji, ovisno o tome što se događa u vašoj organizaciji. Ne zaboravite uključiti logotipe: projekta, Europe (Erasmus+ Program), Centra za mirovne studije i svoje organizacije.

Mjesto, datum

Priopćenje za javnost: Osnaživanje lokalnih zajednica - škole, učenici i građani zajedno za solidarnost!

Na Međunarodni dan borbe protiv rasne diskriminacije, koji se obilježava 21. ožujka, (učenici te i te škole...) poslat će razglednice svojim sugrađanima, time ukazujući na važnost solidarnosti.

Međunarodni dan borbe protiv rasne diskriminacije obilježava se u znak sjećanja na 69 ubijenih i brojne ranjene prosvjednike koji su se nenasilnim prosvjedima solidarnosti borili protiv apartheida u Južnoj Africi.

(Učenici/djeca...) koji sudjeluju u europskom projektu Solidarity is About Youth/p.s. Pokreni solidarnost!, koju podupire Centar za mirovne studije, potaknuti su na razmišljanje o različitosti i podizanje svijest o borbi protiv diskriminacije kroz niz radionica organiziranih u njihovoj školi (ili drugoj ustanovi). (Učenici/djeca...) su se sa svojim učiteljima/nastavnicima također dotakli tema društvenih nejednakosti, rodne ravnopravnosti, mira u svijetu i mentalnog zdravlja. Obrađujući ove teme i aktivno doprinoseći pokretanju dijaloga u školi i okolini, (učenici/djeca...) se pridružuju obilježavanju Tjedna borbe protiv rasizma šireći poruke solidarnosti.

Redovno provjeravajte svoj poštanski sandučić: ako primite njihovu poruku, odgovorite im i podijelite svoju viziju solidarnosti!

Projekt koji se provodi u ovoj školi odvija se u cijeloj Hrvatskoj, kao i u još pet europskih zemalja (Francuska, Italija, Slovenija, Poljska i Španjolska). Glavni cilj projekta je razviti vještine kritičkog mišljenja sudionika i doprinijeti njihovom građanskom obrazovanju. Svi ovi elementi uključuju želju za aktivnim doprinosom izgradnji poštenijeg i uključivijeg društva, kako sudjelovanjem na razini lokalne zajednice tako i diljem svijeta.

Za više informacija o projektu u ovoj školi obratite se (ime koordinatora projekta) na _____.

Solidarity is About Youth (SAY) je Erasmus+ projekt. Za više informacija posjetite internetsku stranicu projekta: fraternity-card.eu

Dodatni resursi za rad

Leksikon

Akulturacija

Odnosi se na sve fenomene koji za posljedicu imaju trajni i izravni doticaj među skupinama pojedinaca iz različitih kultura, a koji uzrokuje promjenu početnih kulturalnih modela jedne ili obje skupine.

Antisemitizam

Ovaj termin pojavio se u Njemačkoj krajem 19. stoljeća u svrhu označavanja netrepeljivosti prema židovima u rasnom i pseudo-znanstvenom pogledu, dok su prethodno bili percipirani u vjerskom i kulturalnom smislu (antijudaizam). U širem smislu, ovaj termin označava osobitu netrepeljivost prema skupini pojedinaca koje se smatra židovima, bila to istina ili ne. Netrepeljivost je često popraćena društvenom, ekonomskom i političkom diskriminacijom.

Asimilacija

Asimilacija je ekstremni slučaj akulturacije. Događa se kada kultura jedne skupine u potpunosti nestane te ta skupina preuzme i pounutri kulturu druge skupine s kojom je u doticaju.

Zajednica

Općenito govoreći, zajednica označava društvenu skupinu sačinjenu od pojedinaca koji imaju iste osobine, životni stil, kulturu, jezik, interese, i sličino. Članovi surađuju i dijele osjećaj pripadnosti skupini. Primjeri: zajednica Kineza u nekom velikom gradu, zajednica umjetnika, virtualna internetska zajednica, itd. Namjerna zajednica je skupina ljudi koji odluče živjeti zajedno i slijediti ista pravila. Primjeri: zajednica hipija, redovnička zajednica, itd.

Kulturna raznolikost

Kulturna raznolikost je priznavanje postojanja raznolikih kultura. Univerzalna deklaracija UNESCO-a o kulturnoj raznolikosti iz 2001. godine smatra se normirajućim instrumentom koji po prvi put priznaje kulturnu raznolikost kao „zajedničku baštinu čovječanstva“ te smatra da je njezina zaštita konkretan etički imperativ neodvojiv od poštovanja prema ljudskom dostojanstvu. Određeni sociolozi ovim se pojmom služe pri opisu postojanja raznolikih kultura unutar nekog društva ili države.

Diferencijalizam

Ovo je ideologija koja daje prednost odvojenosti, diskriminaciji, isključivanju ili stavu da je neki pojedinac ili skupina inferioran na temelju stvarne ili pretpostavljene različitosti. Diferencijalizam se pojavljuje kao reakcija na univerzalizam (pred zakonom smo svi jednaki). S obzirom na to da su znanstvena otkrića potkopala postojanje rasa, rasizam se dakle temelji na kulturalnim kategorijama, točnije na ideji da kulturalna heterogenost ugrožava opstanak pojedinih kultura.

Diskriminacija

Stavljanje u nepovoljniji položaj bilo koje osobe, kao i osobe povezane s njom rodbinskim ili drugim vezama, po nekoj od postojanih, ili na temelju pogrešne predodžbe o postojanju osnova propisanih Zakonom o suzbijanju diskriminacije: na osnovi rase ili etničke pripadnosti ili boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovnog stanja, članstva u sindikatu, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili obiteljskog statusa, dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, genetskog naslijeđa, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orijentacije.

Etnicitet

Osjećaj zajedničkog porijekla, bilo da je riječ o jeziku, običajima, fizičkim sličnostima ili proživljenim iskustvima. Ovaj pojam vrlo je važan u društvenom i političkom krajobrazu. Odnosi se na zajedničku društvenokulturnu baštinu, čime se razlikuje od pojma rase, koji se odnosi na zajednička biološka i morfološka obilježja povezana sa zajedničkim precima. Dakle, etnicitet je sve ono što doprinosi osjećaju identiteta, pripadnosti i posljedičnim iskazima.

Rod

Dok je spol biološki čimbenik koji se odnosi na razlike između muškaraca i žena, rod je društveno-kulturna i politička norma koja određuje ono što definira muževnost i ženstvenost, osobito u društvenim ulogama i iskazima roda (navike, stavovi, itd.) Rod je nositelj ideje društvene dinamike moći između kategorije koje uspostavlja (između muškaraca i žena) te unutar tih istih kategorija (primjerice, između takozvanog muževnog muškarca i takozvanog feminiziranog muškarca ili kućanice i poslovne žene).

Heterofobija

Albert Memmi definira heterofobiju kao „odbijanje drugoga na temelju bilo kojeg oblika različitosti“. Prefiks „hetero-“ na grčkome znači „drugi“. Prema njegovu stajalištu, heterofobija je glavni osjećaj na kojemu je utemeljen rasizam. Ne smije se pomiješati s drugim značenjem istog termina povezanim s heteroseksualnošću, prema kojemu je heterofobija jednaka homofobiji, a definira se kao netrepeljivost prema heteroseksualcima.

Homofobija

01 | Homofobija označava svaki iskaz (govor, ponašanje, nasilje, itd.) odbacivanja ili razlikovanja homoseksualnih osoba, skupina ili praksi, odnosno onih koje se smatra takvima.

02 | „Homofobija (strah od homoseksualaca) može se definirati kao averzija ili mržnja prema homoseksualcima ili prema njihovom životnom stilu ili kulturi, ili općenito prema ljudima drugačije seksualne orijentacije“¹.

Identitet

U psihologiji se ovaj pojam definira kao kognitivni i emotivni proces kojime osoba samu sebe shvaća i percipira. Omogućuje izbjegavanje definitivnog određenja identiteta jedinke te povezivanje pojma s načelom individualne emancipacije. Prema kolektivnom pristupu te s ciljem izbjegavanja zamke nacionalnog identiteta, kulturni ili društveni identitet možemo shvatiti kao onaj koji spaja sve što dijelimo s ostalim članovima skupine, kao što su vrijednosti, norme i pravila koja pojedinac dijeli sa zajednicom ili društvom.

Integracija

Pojam integracije označava složen proces koji pojedincu daje „osjećaj poistovjećivanja s društvom i njegovim vrijednostima“.

Riječima Patricka Weila, integracija označava „trajni proces internalizacije zajedničkih pravila i vrijednosti [koje], u nacionalnom kontekstu, zbližavaju građane koji pripadaju različitim geografskim regijama, društvenim slojevima, kulturama ili religijama“. Neki suvremeni znanstvenici zadiru od uporabe ovog pojma. Dodatno, u kontekstu ostvarivanja prava na zaštitu:

„Osobe koje su ostvarile pravo na zaštitu u svakoj državi ulaze u proces integracije koji se primarno definira kao prostor društvene uključenosti i participacije. Prema ECRE (European Council on Refugees and Exile), integracija se definira kao dinamičan, dvosmjernan proces međusobne prilagodbe kako imigranata, tako i stanovnika određene zemlje, a temeljni mehanizam kojim se postiže je učestala interakcija između imigranata i građana određenog društva te imigranata i institucija. Integracijska politika podrazumijeva određivanje ciljeva i načela te niza mjera, aktivnosti i njima pripadajućih dionika koji će raditi na uključivanju imigranata i specifično izbjeglica u određeno društvo“².

Interkulturno

Spajanje kultura. Više od mosta među kulturama, ono je mješavina različitih kulturnih odnosa, novi prostor međudjelovanja.

Interkulturno obrazovanje

Obrazovanje usmjereno transformaciji nepravednih obrazaca reprodukcije moći, nejednakosti i diskriminacije, a s ciljem ostvarivanja društvene pravde. „U takvome pristupu, osim prebacivanja fokusa s kulturne osviještenosti prema razotkrivanju hegemonijskoga pristupa značenju različitosti, Gorski navodi sljedeće ključne sastavnice: prvenstvo mijenjanja postojećih odnosa nejednakosti nad rješavanjem društvenih konflikata; odbacivanje različitih mitova i predrasuda koji stvaraju negativnu sliku o pripadnicima manjina i okrivljuju ih za akademski neuspjeh; uzimanje u obzir individualnih i strukturnih odnosa moći koji utječu na dijaloški proces; uvažavanje sociopolitičkoga konteksta i odbacivanje neutralne pozicije koja podržava društveni status quo“³.

Islamofobija

Strah od i/ili odbacivanje islama, a što vodi k odvajanju, stigmatizaciji i odbacivanju muslimana. „Islamofobija, koja doslovno označava strah od islama, muslimana i stvari koji se na njih odnose, nije novi fenomen. To je u stvari drevni oblik predrasude koji je otnedavno postala suvremenim problemom zbog uništavajućeg učinka kojeg ima na živote Muslimana, posebice onih muslimana koji žive u manjinskim zajednicama“⁴.

1. Kompas: priručnik o odgoju i obrazovanju mladih za ljudska prava / autori tekstova Patricia Brander ... [et al.] (2004.), Slavonski Brod: Europski dom Slavonski Brod
2. Zenzerović Šloser, I. (ur.) (2016.) Osnovni pojmovi mirovnih studija, Zagreb: Centar za mirovne studije
3. Bartulović <http://www.kulturpunkt.hr/content/drustvenapravda-je-srediste-interkulturnog-obrazovanja>
4. Kompas: priručnik o odgoju i obrazovanju mladih za ljudska prava / autori tekstova Patricia Brander ... [et al.] (2004.), Slavonski Brod: Europski dom Slavonski Brod

Judeofobija

Ovaj termin označava protužidovske osjećaje i ponašanja proizašle iz spajanja Židova, Izraelaca i cionista. Ovo je novi oblik antisemitizma koji se pojavio nakon holokausta. Ima tri oblika: poricanje holokausta ili izvrtanje istine o holokaustu, anticionizam prema kojemu se svi židovi drže odgovornima za politiku Izraela kao države, odnosno prema kojemu je izraelska država odgovorna za sva politička zla čak i ona koja nisu uzrokovana njezinim djelovanjem te usporedba zločina nad i počinjenima od strane (nekih) židova.

Migrant

Osoba koja napusti državu porijekla radi dugoročnog života u zemlji u kojoj nema državljanstvo. Dok pojam „imigrant“ naglašava državu primatelja i njezino stajalište, a pojam „emigrant“ usredotočen je na državu porijekla, pojam „migrant“ uzima u obzir cijeli migracijski proces.

Manjine

Manjine su proizvod društvenih odnosa: to su skupine prema kojima se odnosi drugačije, koje su stigmatizirane ili odbačene u danome društvu.

Predrasuda

„Čvrsta uvjerenja, unaprijed stvoren sud (pozitivan ili negativan) o pojedincu ili grupi oblikovan na temelju neke karakteristike. Radi se o uglavnom neprijateljskom ili negativnom stavu prema prepoznatljivoj grupi ljudi, a koji se zasniva isključivo na njihovu članstvu u toj grupi, pritom je karakteristično nedovoljno poznavanje i temeljito ili kritičko proučavanje, odnosno nedostatak iskustva. Predrasude su stoga, uz to što su proširen, ustaljen i unaprijed postavljen stereotipni stav, zasnovane na nedokazivim tvrdnjama i lažnim autoritetima o pripadnicima percipirano drugačijih grupa, ali i zaziranje od nečega utemeljenog na drugačijim običajima ili navikama. Učimo ih, odnosno stječemo kao i druge stavove i uvjerenja – u djetinjstvu, odgoju, socijalizaciji. S obzirom da ih učimo po modelu (od osoba i skupina koje predstavljaju autoritet i vjerodostojnost), teško ih je mijenjati. Prirodu predrasuda bolje možemo razumjeti kroz proučavanje posljedica i situacija za koje je najvjerojatnije da će poticati takvu vrstu ponašanja. Opasnost predrasuda u društvenom kontekstu i pojedinačnoj komunikaciji leži u tome što omogućuju da se pripadnicima grupa koje su žrtve predrasuda oduzmu određena prava pod izgovorom da ih oni ne zaslužuju. Drugim riječima, pomažu u opravdavanju ugnjetavanja drugoga, a da pritom ne ugrožavamo pozitivan stav o sebi. Predrasude su stoga često temelj raznih oblika nepravednog i diskriminirajućeg ponašanja”¹.

Rasizam

Premda se riječ „rasa“ redovito upotrebljava još od 18. stoljeća, termin „rasizam“, skovan uoči Prvog svjetskog rata, ušao je u širu uporabu 1920-ih i 1930-ih. U Larousseovu rječniku pojavio se 1932. godine. Njime se označavaju ponašanja (segregacija, diskriminacija, nasilje, itd.), percepcije (stereotipi, predrasude, itd.) te govor kojime se „kategorizira jedna skupina ljudi zbog prirodnih obilježja koja se povezuju s intelektualnim i moralnim obilježjima koja se odnose na svakog pojedinca u skupini“. Takva karakterizacija zatim se koristi s ciljem diskriminacije, isključivanja i omalovažavanja. Definicija koju je predložio francuski sociolog Albert Memmi izazvala je velik interes i ponukala brojne rasprave: „Rasizam je uopćena definicija i procjena razlika, bile one stvarne ili zamišljene, koje idu u prilog optužbe i nauštrb žrtve s namjerom opravdanja napada ili povlaštenosti“. Klasični rasizam utemeljen je na ideji o rasama kao biološki različitim i dubinski nejednakima (fizički i intelektualno). „Rasizam može postojati na različitim razinama: 1) osobna razina: odnosi se na osobne stavove, vrijednosti i vjerovanja o superiornosti jedne 'rase' i inferiornosti drugih 'rasa'; 2) međuljudska razina: odnosi se na ponašanje prema drugima koje odražava vjerovanje o superiornosti jedne 'rase'; 3) institucionalna razina: odnosi se na postojeće zakone, običaje, tradicije i postupke koji sustavno rezultiraju rasnim nejednakostima diskriminacijom u društvu, organizacijama i institucijama; 4) kulturna razina: odnosi se na vrijednosti i norme društvenog ponašanja koje ističe kulturu domaćeg stanovništva kao normu i mjerni standard i ocjenjuje druge kulture kao inferiorne”¹.

Seksizam

Definirali su ga Amerikanci 1960-ih godina nadahnuti pojmom „rasizma“, nakon čega se ovaj pojam proširio na međunarodnoj razini. Odnosi se na naglašavanje poveznice između maskuline i rasne dominacije: u oba slučaja, osobe se oslanjaju na vidljive fizičke razlike (boju kože, spolne organe, itd.), na temelju čega opravdavaju i pokušavaju ozakoniti. Dodatno – 'Oblik društvene diskriminacije osobe na temelju spola, a zasniva se na predrasudama i ukorijenjenim stereotipima, te se javlja na različitim razinama, od individualne do institucionalne. Najčešće se odnosi na diskriminaciju žena. Pojam se pojavljuje kasnih šezdesetih godina prošloga stoljeća i označava individualne predrasude, uvjerenja, ponašanja, ali i institucionalizirana shvaćanja, politiku, mjere, jezične prakse ili druge aktivnosti kojima se sustavno pokazuje da su žene manje vrijedne od muškaraca, dakle, sadrže ideologiju neravnopravnosti spolova. (Borić, 2007: 83) ¹

Ksenofobija

Od grčke riječi xenos, što znači stranac. „Oxford English Dictionary definira ksenofobiju kao 'morbidni strah od stranaca ili stranih zemalja'. Drugim riječima, ona označava odbojnost prema nepoznatima ili strancima. Ksenofobija je osjećaj ili percepcija temeljena na društveno konstruiranim slikama i idejama, a ne na racionalnim ili objektivnim činjenicama. Ksenofobična percepcija svijeta umanjuje složene društvene i kulturne pojave na pojednostavljene dobre i loše scenarije. Mi (domaći) = model, dobri i normalni, poput kojih bi svatko trebao izgledati, osjećati, misliti – nasuprot Njih (stranaca) = delikventi, izgređnici, skitnice, nasilnici, provalnici, nasrtljivci itd.“ ¹

¹ Kompas: priručnik o odgoju i obrazovanju mladih za ljudska prava / autori tekstova Patricia Brander ... [et al.] (2004.), Slavonski Brod: Europski dom Slavonski Brod

Analiza slike – Podrška za analizu fotografija

Američki plan

Način kadriranja lika ili skupine likova na sredini bedra, kako na filmu tako i na fotografiji. Srednji plan snimljen do koljena naziva se američki plan, jer se često koristio u američkim vesternima.

Pozadina

Elementi koje na nekoj fotografiji percipiramo kao udaljenije od oka promatrača.

Pozadinsko osvjetljenje

Uvjeti snimka obilježeni jakim izvorom svjetlosti okrenutim prema fotoaparatu. Premda je takvim snimkom općenito teže manipulirati, on daje zanimljive rezultate.

Bezgranično

Fotografija koja pokriva cijelu stranicu od ruba do ruba bez ikakvih margina ili okvira.

Kontrast

Kontrast na fotografiji ili dijelu fotografije jest razlika između područja pod svjetlom i područja u sjeni.

Dubina polja

Područje u polju koje je očito u trećoj dimenziji te doprinosi stvaranju dojma obujma.

Polje

Dio prostora koji fotoaparat prepoznaje odnosno koji se vidi na slici. Ograničeno je okvirom...

Prednji plan

Dio vidnog polja smješten između promatrača i glavnog subjekta fotografije.

Okvir

Rubovi fotografije koji označavaju granice predstavljenog prostora ili vidnog polja. Okvir odvaja ono što je u vidnom polju od onoga što je izvan kadra.

Kadriranje

Operacija koja određuje vidno polje uhvaćeno snimkom. Kadar može biti široki ili iz blizine.

Niski kut

Kut gledanja tijekom kojega promatrač odozdo promatra subjekt.

Izvan fokusa

Nevidljivi prostor, zamišljaju ga promatrači.

Široki kut

Širokokutni objektiv ima kratku fokalnu duljinu. Ima nekoliko uporaba, no najčešće se koristi za panoramske snimke jer pruža široki kut gledanja. Kod fotografija snimljenih širokokutnim objektivom vidne ravnine naizgled su udaljenije.

- **Mélanie Gallard**
Ligue de l'enseignement
- **Aurélié Bonnet**
Ligue de l'enseignement
- **Alice Simon**
Ligue de l'enseignement
- **Fanny Maire**
Ligue de l'enseignement
- **Mahjouba Galfout**
Ligue de l'enseignement
- **Adrien Grillot**
Ligue de l'enseignement
- **Océane Danieli**
Ligue de l'enseignement
- **Pauline Guillerm**
Autrice
- **Nastasia Paccagnini**
Artiste – Autrice
- **Mahé de Rosière**
Le Bal – Ersilia
- **Francesca Veneziano**
Le Bal – Ersilia
- **Paula Alvira**
CIVES
- **Lana Jurman**
Centre for Peace Studies
- **Agnieszka Gwiazdowicz**
School with Class Foundation
- **Barbara Vodopivec**
Humanitas
- **Giulia Ferri**
ARCI
- **Virginia Marchetti**
ARCI
- **Gwennaëlle Le Barber**
Ligue de l'enseignement
- **Aloÿs Simon**
Ligue de l'enseignement
- **Xavier Dumont-Calmes**
Ligue de l'enseignement
- **Antoine Richard**
Ligue de l'enseignement
- **Sylvie Chatelet**
Ligue de l'enseignement
- **Dalila Neuman**
Ligue de l'enseignement
- **Marie Cornalba**
Ligue de l'enseignement
- **Marie Grangier**
Ligue de l'enseignement
- **Nina Lostis**
Ligue de l'enseignement
- **Franco Provenzano**
Ligue de l'enseignement

p.s. Pokreni solidarnost! Europsko izdanje

Obrazovanje za ravnopravnost u različitosti.
Ideje za nastavu građanskog odgoja i obrazovanja.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

SAY - Solidarity is about youth
"The voice of fraternity"

